

Nr 17

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till restaurering av Uppsala domkyrka m. m. jämte i anledning av propositionen väckta motioner, dels motioner om inrättande av särskilda studentprästbefattningar m. m., dels motioner om vidareutbildning av präster vid sjukhusen, dels o c k motioner om tjänstebil för biskopen i Luleå stift.

Genom en den 26 januari 1962 dagtecknad proposition, nr 42, vilken såvitt avser vissa anslag ur kyrkofonden hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet samt i övrigt hänvisats till statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet, föreslagit riksdagen, såvitt nu är i fråga, att medgiva

a) att fr. o. m. den 1 juli 1962 tills vidare bidrag ur kyrkofonden till avlönande av vissa av diakonistyrelsens sekreterare må efter Kungl. Maj:ts beprövande utgå enligt av föredragande departementschefen förordade grunder och att sådant bidrag därvid även må utgå till avlönande av den kvinnliga församlingssekreteraren, så länge tjänsten uppehålles av präst;

b) att för anlåtande av biträde vid handläggningen inom vederbörande statsdepartement av kyrkliga ärenden må för budgetåret 1962/63 ur kyrkofonden utgå högst 60 000 kr.;

c) att ur kyrkofonden må för budgetåret 1962/63 utgå bidrag till Svenska diakonsällskapet med högst 50 000 kr. till bestridande av kostnader för utbildning av kyrkomusiker vid Sköndalsinstitutet; samt

d) att ur kyrkofonden må fr. o. m. den 1 juli 1962 tills vidare utgå ett årligt bidrag med 40 000 kr. till Lutherska världsförbundets svenska sektion för bestridande av dess medlemsavgift till världsförbundet.

I samband med propositionen har utskottet behandlat dels i anledning av propositionen väckta motionerna nr 545¹ i första kammaren av herr *Wirmark m. fl.* och nr 659 i andra kammaren av herr *Larsson* i *Norderön m. fl.*, dels de till lagutskott hänvisade motionerna nr 16¹ i första kammaren av fröken *Ljungberg m. fl.* och nr 26 i andra kammaren av herr *Braconier m. fl.*, nr 302¹ i första kammaren av herr *Eskilsson m. fl.* och nr 374 i andra kammaren av herr *Hedin m. fl.*, samt nr 172² i första kammaren av herr *Bergh, Ragnar, m. fl.* och nr 378 i andra kammaren av herr *Lassinantti m. fl.*

¹ Motionen i dess helhet tryckt bland andra kammarens motioner.

² Motionen i dess helhet tryckt bland första kammarens motioner.

I motionerna I: 545 och II: 659, som är likalydande, hemställes i anslutning till förslaget under a) i propositionen

»att riksdagen måtte, utöver de av departementschefen äskade anslagen till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, anvisa ytterligare ett årligt avlöningsbidrag å 18 500 kr. att utgå ur kyrkofonden, samt

att Kungl. Maj:t måtte meddela de närmare föreskrifter beträffande anslaget, som eventuellt kan befinnas erforderliga».

Motionernas närmare innehåll redovisas nedan.

I motionerna I: 16 och II: 26, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen måtte besluta om inrättande av särskilda stiftsadjunktsbefattningar i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm med uppgift för innehavaren att såsom studentpräst med heltidstjänstgöring ägna sig åt arbete vid respektive universitet och högskolor från 1 januari 1963 samt

att i avvaktan på verkställandet av detta beslut studentprästmönderna i Lund och Göteborg måtte tilldelas anslag ur kyrkofonden efter samma principer som gäller för anslag till de äldre studentprästmönderna».

I motionerna I: 302 och II: 374, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen måtte av kyrkofondsmedel anvisa 40 000 kr. att ställas till biskopsmötets förfogande för vidareutbildning av präster och andra själavårdare verksamma inom den andliga vården vid sjukhusen».

I motionerna I: 172 och II: 378, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t vidtager åtgärder för anskaffande, på kyrkofondens bekostnad, av tjänstebil åt biskopen i Luleå stift».

Det närmare innehållet i de sex sistnämnda motionerna redovisas jämväl i den fortsatta redogörelsen.

Över dessa motioner har inhämtats yttranden från ett antal remissinstanser. För remisserna redogöres beträffande varje motionspar i det avsnitt där respektive motioner redovisas.

A. Propositionen och de i anslutning därtill väckta motionerna

a) Anslag till särskild prästerlig verksamhet

Avlöningsbidrag till prästerliga sekreterare vid diakonistyrelsen

Svenska kyrkans diakonistyrelse har alltsedan år 1937 erhållit bidrag ur kyrkofonden till avlöning av till en början fyra och — sedan år 1954 — fem prästerliga sekreterare. Vidare har utgått bidrag till dessa sekreterares resor. Ifrågasvarande sekreterare har ansetts under hälften av sin arbetstid fullgöra arbetsuppgifter, likartade med dem som ankommer på församlingspräster samt

stifts- och kontraktsadjunkter. Lönebidraget har uppgått till hälften av stiftsadjunkts lön i lägsta löneklassen (A 19).

I skrivelse den 11 december 1961 har *diakonistyrelsen* hemställt

dels att lönebidrag till de sekreterarbefattningar, som får sådant från kyrkofonden, måtte bestämmas efter de löneklasser, som vederbörande befattningshavare, vilka är placerade i lönegraderna A 20—22, erhållit med tillämpning av de statliga avlöningsbestämmelserna,

dels att bidrag måtte erhållas för pensionsavgifter eller att hänsyn till dessa avgifter måtte tagas vid bestämmandet av förstnämnda bidrag,

dels ock att löne- och resebidrag måtte utgå jämväl för kvinnliga församlingssekreterartjänsten.

Beträffande motiveringen till sistnämnda yrkande samt *kammarkollegiets* yttrande över skrivelsen hänvisas till propositionen s. 13.

Departementschefen. Då lönegradsplaceringen av sekreterartjänsterna i diakonistyrelsen bestämmas av styrelsen och inte prövas av statsmakterna, finner jag det inte lämpligt att den lägges till grund för beräkningen av avlöningsbidraget. En ökning av det ekonomiska stödet för detta ändamål synes emellertid motiverad, och jag föreslår, att avlöningsbidraget — på sätt kammarkollegiet förordat — från och med nästa budgetår får utgå med hälften av stiftsadjunkts lön i Stockholm, beräknad efter näst högsta i stället för lägsta löneklassen, d. v. s. för närvarande löneklass 21 i stället för 19.

Bidrag till pensionsavgifter för sekreterarna är jag inte beredd att tillstyrka.

Av vad i ärendet blivit upplyst finner jag det framgå, att den nuvarande innehavaren av tjänsten som kvinnlig församlingssekreterare i diakonistyrelsen, i likhet med övriga sekreterare för vilka bidrag ur kyrkofonden utgår, genom sin verksamhet som präst delvis fullgör arbetsuppgifter, motsvarande dem som ankommer på församlingspräster och stifts- eller kontraktsadjunkter. Jag tillstyrker därför, att avlönings- och resebidrag får utgå jämväl för ifrågavarande församlingssekreterartjänst, så länge den innehaves av präst.

Merkostnaden för kyrkofonden till följd av vad jag nu föreslagit uppskattar jag till i runt tal 20 500 kr. för år.

Avlöningsbidrag till sjömanspräster

Till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse utgår för närvarande — jämlikt 6 § andra stycket 4) kyrkofondslagen — tills vidare ur kyrkofonden högst elva årliga avlöningsbidrag å 18 500 kr. för i styrelsens tjänst i utlandet anställda präster. År 1960 ändrades grunderna för denna form av bidrag så att de, från att ha varit en avlöningsförmån knuten till vissa tjänster, förklarades utgå såsom bidrag till täckande av sjömansvårdsstyrelsens avlöningskostnader under villkor att styrelsen bedriver religiös och social verksamhet genom i utlandet stationerade präster till minst det antal, som svarar mot bidragen. Styrelsen har alltså

möjlighet att disponera de utgående elva bidragen till avlönande av präster i styrelsens tjänst i utlandet på sätt styrelsen finner lämpligt med hänsyn till verksamhetens skiftande behov. Bidragsbeloppet 18 500 kr. beslöts av 1961 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t, sedan sjömansvårdsstyrelsen med hänsyn till de ökade lönekostnaderna begärt en höjning från tidigare fastställda 16 800 kr.

Frågans tidigare behandling

I propositionen nr 101 till 1960 års riksdag behandlades bl. a. en framställning från sjömansvårdsstyrelsen om utökning av antalet ifrågavarande bidrag till att avse tretton prästerliga befattningshavare. Kungl. Maj:t fann sig ej böra tillstyrka någon ökning av antalet avlöningsbidrag och riksdagsbehandlingen medförde ej någon ändring härutinnan. I samband med propositionen behandlade riksdagen två likalydande motioner om bidrag ur kyrkofonden till avlönande av Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömanspräster i Hamburg, Lübeck och Liverpool. I ärendet avgavs utlåtande av tredje lagutskottet (nr 19/1960), som i denna del anförde följande.

Den verksamhet, som utövas genom de i utlandet stationerade sjömansprästerna är enligt utskottets mening förtjänt av allt stöd och varm uppskattning. Detta gäller verksamheten bland såväl sjömän som andra svenskar i utlandet. Att verksamheten fyller ett starkt behov framgår även av det siffermaterial, som redovisats i motionerna. Värdet av verksamheten påverkas enligt utskottets mening icke av om den bedrivs genom svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse eller genom annat trossamfund än svenska kyrkan. Starka skäl talar därför för bifall till yrkandet i motionerna om anslag ur kyrkofonden. Med hänsyn till det sätt, varpå kyrkofonden tillkommit, och fondens ändamål anser utskottet det emellertid tveksamt, huruvida anslag ur fonden kan utgå till ett enskilt samfund som Evangeliska fosterlandsstiftelsen. Stiftelsens organisation och förvaltning är sålunda icke underkastad kontroll eller insyn genom vare sig statlig eller kyrklig myndighet.

Enligt utskottets mening bör det, trots nu angivna betänkligheter, icke möta hinder att tillfredsställa det mycket angelägna behov, som motionärernas yrkande om anslag ur kyrkofonden avser att fylla. Flera lösningar är här tänkbara. En sådan vore att ställa ökade medel till förfogande för svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse med medgivande för styrelsen att i viss utsträckning bidra även till kostnaderna för sjömansvård, som bedrivs genom andra samfund än svenska kyrkan. Vilken lösning som än väljes torde krävas ändringar i gällande författningar eller utfärdande av nya sådana. På grund härav synes det ej nu kunna komma i fråga att för tillgodoseende av sjömansvårdens behov medgiva anslag ur kyrkofonden utöver vad i propositionen föreslagits. Utskottet förväntar emellertid, att Kungl. Maj:t före framläggandet av anslagsäskandena för budgetåret 1961/62 överväger de spörsmål, som är förenade med det i motionerna framställda yrkandet, och att vid de ställningstaganden, som därefter kan följa, beaktas vad utskottet här ovan anför.

Riksdagen beslöt giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet således anför. Efter remiss avgavs därefter till Kungl. Maj:t yttranden i frågan av *svenska*

kyrkans sjömansvårdsstyrelse, Evangeliska fosterlandsstiftelsen, statskontoret och kammarkollegiet.

Sjömansvårdsstyrelsen ställde sig i huvudsak positiv till syftet med de i ämnet väckta motionerna. Evangeliska fosterlandsstiftelsen tillstyrkte bidrag i enlighet med motionärernas förslag. Statskontoret ansåg däremot principiella hinder möta mot bidrag i denna form och tillade, att beslut om bidrag i allt fall ej borde fattas utan en allmän bedömning av angelägenhetsgraden vad gäller de hamnar, där stiftelsens präster är verksamma, och de hamnar, där präster i sjömansvårdsstyrelsens tjänst finnes anställda. Kammarkollegiet, slutligen, ansåg att frågan ytterst gällde, huruvida ej kyrkliga ändamål, som faller inom ramen för kyrkofondens nuvarande uppgifter, i ett eller annat avseende kan anses otillräckligt tillgodosedda och därför bör komma i åtanke, innan fonden iklädes för densamma hittills främmande engagemang. Kammarkollegiet fann att ett slutligt ställningstagande därför ej syntes kunna ske utan ingående utredning i frågan och ifrågasatte om en utredning av denna omfattning kunde anses påkallad för en så begränsad anslagsfråga.

En mer fullständig redovisning av yttrandenas innehåll återfinnes i propositionen nr 47 till 1961 års riksdag, sid. 24—25.

I nyssnämnda proposition upptogs frågan i anslutning till behandlingen av en förnyad framställning från sjömansvårdsstyrelsen om bidrag till avlönande av ytterligare två sjömanspräster. Föredragande departementschefen yttrade härom.

Någon saklig skillnad kan visserligen inte anses föreligga mellan den sjömansvård, som bedrivs av svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, och den som handhaves av Evangeliska fosterlandsstiftelsen, men då stiftelsen har karaktär av enskild sammanslutning blir frågan om bidrag ur kyrkofonden till avlönande av sjömanspräster i fosterlandsstiftelsens tjänst en fråga av principiell betydelse, som bör lösas endast i samband med en grundligare utredning av hela spörsmålet om kyrkofondens användningsområde. I likhet med kammarkollegiet anser jag inte att förevarande fråga motiverar en utredning av så omfattande slag.

Härtill kommer också, såsom myndigheterna framhållit, att frågan om bidrag ur kyrkofonden till fosterlandsstiftelsens sjömansvård måste vägas mot övriga anspråk på bidrag ur fonden. Vid avvägning av föreliggande framställningar om anslag ur fonden har jag inte funnit mig böra tillstyrka någon ökning av antalet avlöningsbidrag till sjömanspräster. Framställningen om bidrag till fosterlandsstiftelsens sjömansvård torde därför redan av detta skäl inte böra föranleda någon åtgärd.

I anledning av propositionen väcktes i riksdagen bl. a. två likalydande motioner med yrkande om bidrag med 18 500 kr. till avlöning av Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömanspräster i Hamburg, att utgå ur kyrkofonden efter förmedling av svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse och enligt de närmare instruktioner som Kungl. Maj:t kunde komma att meddela.

Ärendet behandlades av tredje lagutskottet, som i utlåtande nr 11/1961 i denna del yttrade.

I anledning av *motionerna I: 561 och II: 668* angående anslag ur kyrkofonden till avlöning av Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömanspräst i Hamburg vill utskottet ytterligare understryka den uppfattning åt vilken utskottet givit uttryck i sitt utlåtande nr 19 år 1960. Det är därför med beklagande utskottet konstaterat, att departementschefen ej funnit möjligt att åtminstone i någon mån tillgodose de av utskottet år 1960 framförda önskemålen. Ehuru utskottet inser, att den principiella frågan om anslag till en sammanslutning av den natur Evangeliska fosterlandsstiftelsen utgör kan vålla svårigheter, vill utskottet ifrågasätta om icke en lösning som tillgodoser utskottets önskemål är möjlig. Utskottet vill därvid särskilt framhålla, att ändamålet i fråga — främjande av sjömansvården — utan tvekan faller inom ramen för de ändamål kyrkofonden anses kunna tillgodose samt att sjömansvården i viss mån intager en särställning.

Beträffande frågan hur en sådan lösning, som nyss sagts skall utformas är utskottet icke berett att taga slutlig ställning. Utskottet framförde föregående år den tanken att ökade medel kunde ställas till förfogande för svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse med medgivande för styrelsen att i viss utsträckning bidra även till kostnaderna för sjömansvård som bedrivs genom andra samfund än svenska kyrkan. Av propositionen framgår att sjömansvårdsstyrelsen icke har någon erinran mot ett sådant system. Genom föreskrifter torde möjlighet finnas att bereda sjömansvårdsstyrelsen insyn i de anslagna medlens användning. Det torde även vara möjligt att föreskriva att avlöningsbidrag skall avse prästvigd befattningshavare. En lösning enligt nu skisserade linjer skulle enligt utskottets mening vara ägnad att i väsentliga avseenden undanröja de principiella hinder som ansetts föreligga för bidrag ur kyrkofonden till Evangeliska fosterlandsstiftelsen.

Även andra lösningar än den nyss angivna torde stå till buds. I de vid föregående års riksdag väckta motionerna i detta ämne upplystes sålunda att samarbete förekommer mellan svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse och Evangeliska fosterlandsstiftelsen då det gäller sjömansvården. Enligt utskottets mening borde det ej anses uteslutet med en sådan form av samverkan att sjömansvårdsstyrelsen anställde — såvitt nu är i fråga — den för sjömansvården i Hamburg erforderlige prästerlige befattningshavaren och även ansvarade för vederbörande lön, under det att verksamheten i övrigt omhändertades av Evangeliska fosterlandsstiftelsen. Med ett sådant system skulle det uppenbarligen ej möta principiella betänkligheter att anslå medel ur kyrkofonden såsom bidrag till vederbörande sjömansprästs avlöning. Huruvida en samverkan av detta slag är möjlig att genomföra är svårt för utskottet att bedöma. Parternas egen inställning spelar här en avgörande roll. Såvitt utskottet kan finna skulle emellertid en lösning enligt dessa linjer vara till fördel, såväl för Evangeliska fosterlandsstiftelsen, som skulle få någon ekonomisk lättnad, som för sjömansvårdsstyrelsen, som — enligt vad stiftelsen antytt — eljest står inför eventualiteten att behöva övertaga hela det ekonomiska ansvaret för den av stiftelsen i bl. a. Hamburg bedrivna verksamheten. Huruvida sjömansvårdsstyrelsen på grund av ett åtagande att svara för avlöningen av sjömansprästen i Hamburg bör erhålla ytterligare bidrag ur kyrkofonden får givetvis prövas i vanlig ordning — senast i samband med prövningen av anslagsfrågor inför budgetåret 1962/63 — men utskottet förutsätter att vid prövningen kommer att beaktas, att ett sådant bidrag kan utgöra ett villkor för åtagandet och att, om bidrag ej erhålles, verksamheten i fråga kan komma att helt upphöra eller i ekonomiskt hänseende helt överflyttas på sjömansvårdsstyrelsen.

På begäran av utskottet beslöt riksdagen, såvitt nu är i fråga, att bifalla propositionen och lämna ifrågavarande motioner, i den mån de ej besvarats genom vad utskottet anfört och hemställt, utan någon riksdagens åtgärd.

Propositionen

I nu förevarande proposition har frågan om avlöningsbidrag till sjömanspräster allenast föranlett följande uttalande av *departementschefen*, i anslutning till behandlingen av frågan om anslag till diakonistyrelsen (s. 14 i propositionen).

»I detta sammanhang vill jag också anmäla, att svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse — som för närvarande enligt beslut av 1961 års riksdag uppbär högst elva årliga avlöningsbidrag å 18 500 kr. till i styrelsens tjänst i utlandet anställda präster — i skrivelse den 31 augusti 1961 anhållit om oförändrat antal avlöningsbidrag för budgetåret 1962/63. Bidragen bör sålunda för nästa budgetår utgå enligt av fjolårets riksdag beslutade grunder.»

Motionerna I: 545 och II: 659

I motionerna erinras om den tidigare behandlingen av frågan och anföres att mot bakgrund av vad som förekommit vid riksdagsbehandlingen av tidigare motioner i ämnet Evangeliska fosterlandsstiftelsen ansett sig kunna räkna med att inom en nära framtid få någon ekonomisk lättnad i sin verksamhet på sjömansvårdens område. Verksamheten utgör, sägs det, en stor påfrestning på stiftelsens ekonomi men har trots detta under år 1961 uppehållits i än större omfattning än tidigare. Motionärerna beklagar att frågan ej upptagits i den nu överlämnade propositionen angående anslag ur kyrkofonden och finner detta uppenbarligen ha berott på att sjömansvårdsstyrelsen ej framställt något yrkande om ytterligare avlöningsbidrag för sjömanspräster. Emellertid har, anför motionärerna, en närmare undersökning av förhållandena visat att en överenskommelse i saken träffats mellan sjömansvårdsstyrelsen och fosterlandsstiftelsen den 13 februari 1962, varför något yrkande om en mot överenskommelsens innebörd svarande höjning av sjömansvårdsstyrelsens bidrag till avlöning åt sjömanspräster ej tidigare kunnat framställas.

Genom motionärernas försorg har utskottet erhållit utdrag av protokoll fört vid sammanträde med sjömansvårdsstyrelsen sagda den 13 februari. Utdraget är av följande lydelse.

Med anledning av skrivelse av den 10 februari 1962 från Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen rörande de motioner, som under 1960 och 1961 väckts i Sveriges riksdag i syfte att ur kyrkofonden meddela bidrag till avlönande av EFS:s sjömanspräster i Hamburg, förklarade sig styrelsen under hänvisning till tidigare gjort principuttalande (§ 91 och 157/1960) beredd att i Hamburg upptaga samarbete med EFS enligt följande riktlinjer, vilka föreslagits i ovannämnda skrivelse från EFS:

1. EFS ansvarar som hittills för den löpande verksamheten i Hamburg och dess finansiering.

2. EFS avlönar helt all biträdande personal och ställer bostäder till deras förfogande.

3. EFS tillhandahåller alla lokaler för den sjömansvårdande verksamheten genom att ställa sin fastighet till förfogande.

4. EFS tillhandahåller bostad för sjömanspastorn och svarar för alla utgifter för värme, elektricitet m. m.

5. Svenska Kyrkans Sjömansvårdsstyrelse anställer, efter EFS:s styrelses godkännande, sjömanspastor i Hamburg och avlönar densamma. Det förutsättes därvid, att lönebidrag för detta ändamål utgår ur kyrkofonden. (Utöver de lönebidrag, som Sjömansvårdsstyrelsen f. n. disponerar, skulle alltså ett ytterligare lönebidrag ställas till Svenska Kyrkans Sjömansvårdsstyrelses förfogande.)

6. Det förutsättes från ömse håll att verksamheten även i fortsättningen skall helt lyda under EFS, men att rapport över sjömanspastorns verksamhet årligen även skall tillställas Sjömansvårdsstyrelsen.

b) Anslag till anlitande av biträde vid handläggningen av kyrkliga ärenden

Jämlikt 6 § andra stycket 6) lagen om kyrkofond skall ur kyrkofonden utgå anslag, som Kungl. Maj:t och riksdagen finner skäligt ställa till vederbörande statsdepartements förfogande för anlitande av biträde vid handläggning av kyrkliga ärenden. För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats ett belopp av högst 50 000 kr.

Departementschefen. Med hänsyn till att allmänt kyrkomöte skall hållas under år 1963 torde för förberedelsearbeten härför under budgetåret 1962/63 erfordras ett något större belopp än det för innevarande budgetår anvisade. Jag föreslår därför, att riksdagens medgivande inhämtas till en höjning av anslagsramen för nästa budgetår med 10 000 kr. till 60 000 kr.

c) Bidrag till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet

Jämlikt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av högst 50 000 kr. ur kyrkofonden såsom bidrag till kostnaderna för den kyrkomusikaliska linjen vid Sköndalsinstitutet.

Direktionen för Svenska diakonsällskapet har anhållit om visst förhöjt anslag till nämnda linje för budgetåret 1962/63. Över denna begäran har *statskontoret* avgivit yttrande. Härom hänvisas till propositionen sid. 15.

Departementschefen. Någon höjning av ifrågakvarande bidrag är jag inte beredd tillstyrka. Jag föreslår, att bidrag till den kyrkomusikaliska linjen vid Sköndalsinstitutet får utgå även för budgetåret 1962/63 med högst 50 000 kr.

d) Bidrag till Lutherska världsförbundet

Bland de kostnader för andra av Kungl. Maj:t och riksdagen särskilt angivna kyrkliga ändamål som jämlikt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond bestri- des ur kyrkofonden märkes det sedan 1954 utgående årliga bidraget till Luther- ska världsförbundets svenska sektion för bestridande av dess medlemsavgift till världsförbundet. Detta bidrag utgår fr. o. m. budgetåret 1960/61 med 35 000 kr.

Lutherska världsförbundets svenska sektion anhåller om en höjning av bidra- get till 40 000 kr. Till stöd för ansökningsen åberopas, att årsavgiften, som sedan 1959 uppgått till 20 000 dollars, fr. o. m. budgetåret 1961/62 höjts till 25 000 dol- lars eller mer än 125 000 kr.

Departementschefen. Inledningsvis vill jag erinra om att statsutskottet i sitt av 1961 års riksdag godkända utlåtande nr 8, punkten 6, vid behandlingen av frågan om anslaget Bidrag till svenska ekumeniska nämnden sade sig förutsätta, att eventuella framställningar om höjningar av bidragen till årsavgifter till Kyr- kornas världsråd respektive Lutherska världsförbundet i fortsättningen i gör- ligaste mån skulle prövas enligt likformiga grunder.

Vid min anmälan i årets statsverksproposition av anslaget Bidrag till svenska ekumeniska nämnden (bil. 10, p. 98) fann jag mig inte kunna tillstyrka en be- gärd höjning av nämnda anslag, vilken motiverades med att årsavgiften till Kyrkornas världsråd kunde förutses bli höjd fr. o. m. 1962. Ett oförändrat stats- bidrag till svenska ekumeniska nämnden innebär, att staten bidrager med något mer än en tredjedel av årsavgiften efter dennas höjning. Bidraget ur kyrko- fonden till årsavgiften till Lutherska världsförbundet täcker innevarande år en- dast 27 % av denna, medan en höjning av bidraget med begärda 5 000 kr. skulle medföra, att kyrkofonden svarar för omkring 31 % av årsavgiften. Mot denna bakgrund och med hänsyn till riksdagens nämnda uttalande anser jag mig böra tillstyrka den begärda höjningen av bidraget till Lutherska världsförbundets svenska sektion. Till denna torde således tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63 få utgå ett årligt bidrag ur kyrkofonden av högst 40 000 kr.

B. Motionerna I: 16 och II: 26 om inrättande av särskilda studentprästbefattningar m. m.

Genom beslut av 1949 års riksdag (prop. nr 169; L¹U nr 36 och 47; riksdagens skrivelse nr 373) medgavs att jämlikt 6 § andra stycket 5) lagen om kyrkofond tills vidare ur kyrkofonden fick utgå ett årligt anslag å högst 6 000 kr. för bidrag till avlönande av för verksamhet bland universitets- och högskolestude- rande m. fl. anställda präster. Efter vissa genom lagen den 29 juni 1951, nr 571, vidtagna ändringar i lagen om kyrkofond utgår sådant anslag numera jämlikt 6 § andra stycket 4) kyrkofondslagen. Bidraget har enligt beslut av 1953 års riksdag

höjts till 8 500 kr. årligen (proposition nr 96; L³U nr 15; riksdagens skrivelse nr 181).

Enligt 3 § prästlönereglementet får stifts- och kontraktsadjunktstjänster inrättas av Kungl. Maj:t högst till det antal, som riksdagen medgiver. Enligt 17 § samma reglemente är ifrågavarande tjänster placerade i lönegrad Ae 19. Jämlikt 6 § andra stycket 1) lagen om kyrkofond skall kostnaderna för dessa prästers avlöningsförmåner bestridas ur kyrkofonden. För närvarande finns sammanlagt 43 stifts- och 3 kontraktsadjunktstjänster inrättade.

Frågans tidigare behandling

I skrivelse (nr 9) till Kungl. Maj:t hemställde 1948 års kyrkomöte att anslag måtte beviljas till en ny stiftsadjunktstjänst i vartdera av Uppsala och Stockholms stift. Befattningarna skulle vara avsedda huvudsakligen för arbete bland universitets- och högskolestuderande.

I proposition (nr 169 punkten 2) till 1949 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att medgiva att ur kyrkofonden måtte utgå anslag för avlöande av högst fyra för verksamhet bland universitets- och högskolestuderande m. fl. anställda präster. Propositionen behandlades av första lagutskottet (utlåtande nr 36), som avstyrkte propositionens förslag. Mot utskottets hemställda reservationer sig åtta av utskottets ledamöter. Första kammaren biföll utskottets förslag, medan andra kammaren biföll reservationen. Första lagutskottet företog i anledning härav sammanjämkning av de skiljaktiga meningarna på det sätt, att utskottet hemställde (memorial nr 47) att kamrarna med frångående av sina tidigare fattade beslut måtte besluta att medgiva, att medel ur kyrkofonden till ett belopp av högst 6 000 kr. årligen måtte utgå såsom bidrag till avlöande av för verksamhet bland universitets- och högskolestuderande m. fl. anställda präster. Utskottets sammanjämningsförslag bifölls — efter debatt — av kamrarna den 28 maj. I riksdagsbeslutet har intet bestämts om medlens närmare fördelning. Utskottet uttalade dock i sin motivering att det syntes lämpligt att använda anslaget till bidrag till avlöande av t. ex. två studentpräster. Medlen har också under hela den tid de utgått fördelats lika mellan studentprästverksamheterna i Uppsala och Stockholm.

Sedermera har såväl 1951 som 1953 och 1957 års kyrkomöten (skrivelse 18/1951, 15/1953, 24/1957) till Kungl. Maj:t avgivit framställningar om inrättande av fyra prästtjänster för verksamhet vid universitet och högskolor. Framställningarna har icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Det beviljade årliga anslaget har dock, såsom tidigare angivits, år 1953 höjts till 8 500 kr.

I samband med propositionen nr 54 till 1958 års A-riksdag behandlades i riksdagen en i andra kammaren väckt motion med hemställda motsvarande den som framförts i de nu förevarande motionerna i ämnet. Tredje lagutskottet fann i sitt utlåtande i ärendet (nr 10/1958) att frågan om inrättande av särskilda studentprästbefattningar ej borde upptagas till saklig behandling med hänsyn

till att framställningen i enahanda hänseende från 1957 års kyrkomöte, vilken då var beroende av Kungl. Maj:ts prövning, ej borde föregripas. Beträffande frågan om höjning av det utgående årliga anslaget ansåg utskottet, att behandlingen av denna fråga utan olägenhet kunde anstå så att hela frågekomplexet skulle komma att behandlas i ett sammanhang. Riksdagen biföll utskottets hemställan om avslag på motionen.

Motionerna

Då anslaget ur kyrkofonden ej ökats med hänsyn till den i Lund sedan 1949 och i Göteborg sedan 1955 bedrivna studentprästverksamheten har, säger motionärerna, anställningsförhållandena lösts så att studentpräster tjänstgör som församlingspräster med uppgift att särskilt verka bland universitets- och högskolestuderande. Studentprästernas arbete blir därigenom ej, framhålles det, så framgångsrikt och präglat av kontinuitet som vore önskvärt. I motionerna påpekas att det under senare år starkt ökade studentantalet (en jämförelse mellan antalet för närvarande och år 1958 utvisar för Uppsala 10 000/7 300; för Lund 8 000/5 500; för Göteborg 6 000/4 000; för Stockholm 17 000/10 000) medfört en ökad arbetsbörda för studentprästerna. Med framhållande av värdet utav verksamheten förordar motionärerna inrättande av särskilda stiftsadjunkturen för lösande av studentprästernas uppgifter men påpekar samtidigt att det är väsentligt att samarbete mellan studentprästerna och respektive församlingar upprätthålles. Då utvecklingen går mot »åretruntstudier», finner motionärerna synpunkten att särskilda studentpräster ej skulle kunna hållas sysselsatta under hela året ej böra beaktas.

Remissyttrandena

Över ifrågakvarande motioner har jämlikt 46 § riksdagsordningen yttrande inhämtats av statskontoret, kammarkollegiet, domkapitlen i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm samt universitetskanslersämbetet. Vid yttrandet från Lunds domkapitel har fogats yttranden från Lunds studentpräsnämnd och pastorsadjunkten Ulf Söderlind. Yttrandet från universitetskanslersämbetet åtföljes av yttranden från rektorsämbetena vid de berörda universiteten, teologiska fakulteterna i Uppsala och Lund, handelshögskolan i Göteborg, tandläkarhögskolan i Stockholm samt karolinska institutets lärarkollegium. På begäran av utskottet har yttrande därjämte avgivits av Sveriges förenade studentkårer.

Endast *statskontoret* och *kammarkollegiet* avstyrker yrkandet om inrättande av särskilda studentprästbefattningar. *Kammarkollegiet* finner emellertid — såsom senare närmare skall angivas — bidraget för studentprästernas verksamhet böra ökas.

Statskontoret finner ett tillmötesgående av motionerna knappast stå i överensstämmelse med strävandena att inom den församlingsprästerliga ramen tillgodose själavården för alla dem som vistas inom ett pastorat. I yttrandet fram-

hålles att statskontoret i andra sammanhang biträtt dessa strävanden i vad avser den andliga vården på fångvårdens och försvarsväsendets område. Den andliga verksamheten vid universitet och högskolor bör, enligt statskontorets mening, ordnas inom ramen för den församlingsprästerliga organisationen på sätt som skett beträffande den prästerliga verksamheten vid sjukhusen.

Kammarkollegiet åberopar såsom skäl mot motionärernas i första hand framställda yrkande främst Kungl. Maj:ts och riksdagens tidigare negativa ställningstagande till frågan, vidare prästbristen, som enligt kollegiet motiverar återhållsamhet i avseende å inrättande av prästerliga tjänster för nya ändamål, samt slutligen intresset av att den som utövar verksamhet som studentpräst är anställd i församlingstjänst och därigenom har anknytning till den vanliga prästerliga verksamheten inom ett pastorat. Vad angår prästbristen anföres i yttrandet särskilt att ordföranden i Svenska prästförbundets centralstyrelse vid frågan uppgivit att bristen på präster i landet för närvarande är mycket stor och ett av kyrkans mest allvarliga problem.

Samtliga remissinstanser i övrigt — med undantag för *rektorsämbetena vid universitetet i Uppsala* och *handelhögskolan i Göteborg*, som ej uttrycker något eget omdöme i saken, samt *rektorsämbetet vid tandläkarhögskolan i Stockholm* och *karolinska institutets lärarkollegium*, som förordar viss utredning i frågan — tillstyrker huvudyrkandet i motionerna. *Teologiska fakulteten i Lund* ifrågasätter emellertid i sitt yttrande huruvida det ej vore fördelaktigare om studentprästen finge ställning som kyrkoadjunkt i stället för stiftsadjunkt.

Om formen för studentprästernas hittills bedrivna verksamhet lämnas uppgifter i några yttranden.

Rektorsämbetet vid Stockholms universitet anger att i universitetsstäderna för närvarande fungerar stifts- eller pastorsadjunkter med partiell tjänstledighet (med C-avdrag å lönen) för verksamhet bland studerandena samt att dessa erhåller utfyllnad av lönen genom studentpräsnämnderna, vilka disponerar — förutom kyrkofondsmedel såvitt angår Uppsala och Stockholm — medel som för ändamålet insamlats på frivillig väg.

Teologiska fakulteten i Uppsala upplyser.

År 1942 inrättades vid Uppsala studentkår en särskild studentprästbefattning och tillsattes en särskild studentpräsnämnd. Tjänsten var till en början en arvodesbefattning på deltid och nämnden svarade för att erforderliga medel anskaffades på frivillig väg. Sedan år 1949 har, såsom anges i motionen, kyrkofonden lämnat årliga bidrag. År 1952 omorganiserades tjänsten på så sätt att studentprästen blev pastoratsadjunkt i domkyrkoförsamlingen med huvudsaklig uppgift att svara för arbetet bland studenterna.

Studentpräsnämnden har för närvarande följande sammansättning. Av studentkårens direktion utses tre medlemmar, av teologiska fakulteten en, av Uppsala kristliga studentförbund en. Nämnden utser själv tvenne medlemmar för ett år åt gången nämligen studentpsykiatern och studentrådgivaren och har dessutom rätt att med sig adjungera ytterligare medlemmar. Studentpräst väljes varje år av studentkårens direktion efter förslag av studentpräsnämnden.

Lunds domkapitel anför att domkapitlet sedan 1949 i samråd med studentkårens studentprästmånd utsett en i någon av stadens församlingar missiverad pastoratsadjunkt att — jämte annat församlingsarbete — inneha uppdraget som studentpräst. Den nuvarande studentprästen, *pastorsadjunkten Ulf Söderlind*, anger i sitt yttrande, att studentkåren ej har några ekonomiska förpliktelser för verksamheten utöver kostnaderna för ett särskilt samtalsrum, som ställts till studentprästens förfogande, samt att vid nytillsättning av tjänsten studentprästmånden föreslår vem som bör tillsättas. Månden består, sägs det i yttrandet från *teologiska fakulteten i Lund*, av studentkårens ordförande och socialombudsman samt tvenne av studentnationernas deputerade valda ledamöter. Samarbetet mellan månden och studentprästen betecknas i yttrandet som mycket gott.

Behovet av särskilda studentpräster betonas på flera håll starkt och belyses med uppgifter om de nuvarande studentprästernas arbete.

Teologiska fakulteten i Uppsala yttrar.

De erfarenheter, som under dessa 20 år nåtts, har visat, att studentprästinstitutionen fått en allt fastare förankring och undan för undan ökade arbetsuppgifter. Under dessa år har studentkåren medlemsmässigt utökats kraftigt och omfattar för närvarande 11 000 medlemmar. Studentprästmåndens mest akuta problem är därför för närvarande att snarast kunna knyta ytterligare prästerlig kraft till den pågående verksamheten.

Det ligger i verksamhetens karaktär som själavårdande verksamhet att närmare detaljinformationer om studentprästens arbete icke kan lämnas, då förutsättningen för hans verksamhet är det personliga, enskilda samtalet. Den årligen inlämnade statistiska redogörelsen för verksamhetens allmänna karaktär ger dock en tillräckligt klar bild av arbetets typ och behovet av detsamma.

Under läsåret 1960/61 hölls sålunda följande gudstjänster. Universitetsgudstjänster = 1, studentgudstjänster = 26, andakter = 10. Av studentprästen hölls under samma tid 12 föredrag och 25 studiecirkelssammanträden. De enskilda samtalens antal var 253, sjukbesöken 12 och biktsamtalen 43. Bland studentkårens medlemmar har studentprästen också fått utföra gudstjänstliga handlingar. Så har han döpt 18 barn till studenter och två vuxna studenter, förrättat 14 vigslar och 1 medling samt jordfäst 3 barn till studenter under ifrågasvarande år.

Det är alltså mycket varierande uppgifter som ålegat studentprästen och den ovan lämnade statistiska redogörelsen visar, att studentkåren på detta sätt fungerat som en icke territoriell församling med studentprästen som sin församlingspräst.

Med hänsyn till normerna för nuvarande fördelning av prästerliga krafter i förhållande till församlingarnas medlemsantal synes det i hög grad befogat, att en särskild prästerlig kraft direkt anställs för studentkåren i Uppsala och att denna i detta hänseende betraktas som jämställd med icke territoriell församling.

Fakulteten vill därför starkt understryka behovet av en fast anställd studentpräst på samtliga kårorter.

Teologiska fakulteten i Lund uppger.

Behovet av en särskild studentpräst sammanhänger med de extraordinära förhållanden, varunder studenter leva. Dessa få ju ofta ägna många år av sin bästa

ålder åt ett studiearbete, som i olika avseende för somliga kan bli personligt mycket påfrestande.

Att många velat vända sig till en studentpräst har skilda orsaker. Sedan en sådan börjat tjänstgöra, har han haft särskilda studentgudstjänster, och vid sådana ha också en del för studenter aktuella svårigheter och problem kunnat beröras. Somliga studenter ha senare velat enskilt tala med studentprästen och diskutera sina problem med denne. Självfallet sammanhänger detta med det personliga förtroende, studentprästen faktiskt åtnjutit. En annan sak torde också ha gjort, att många velat begagna hans tjänster, nämligen dennes absoluta och *lagfästa* tystnadsplikt, vilket givit säkerhet att kunna tala om privata förhållanden utan risk att dessa på något sätt omtalas för någon; den absoluta tystnadsplikt för prästman, som är befast både genom lag och en till tjänsten knuten sträng hederskodex, kännes för många student som en trygghet. — Denna tystnadsplikt gör det emellertid för studentprästen svårt att lämna annan redogörelse för resultatet av samtalen än vissa data.

Under år 1961 hade studentprästen i Lund 327 enskilda samtal. Han höll 16 särskilda studentgudstjänster med i medeltal 300 besökare per gång. 23 studentpar anmodade honom att förrätta deras vigsel, och han fick döpa 17 barn till studenter. Även någon jordfästning av student eller barn till student fick han förrätta. Han var av rådhusrätten i Lund i tvenne fall förordnad som övervakare över av denna dömd student.

I fråga om arten av den personliga hjälp och rådgivning, som studentprästen givit, har enligt dennes uppgift en ganska liten procent av dem, som sökt honom, befunnits vara psykiskt sjuka; sådana ha hänvänt sig eller hänvisats till läkare. Det finns ju en särskild studentpsykiater och inga friktioner med denne ha förekommit. Många studenter ha emellertid själva önskat att få tillgång även till en särskild studentpräst, som kan vara en förstående rådgivare i en mångfald personliga angelägenheter. Inte minst torde den ensamhetskänsla, som många studenter lida av, då de inte friktionsfritt kunnat inordna sig i studenternas gemenskapsformer, vålla svårigheter, vilka det är en lättnad att få diskutera med studentprästen. Sexuella problem, olika former av familjesvårigheter, såsom slitningar i förhållande till föräldrar eller vanskligheter i studenternas äktenskap och inte minst komplikationer efter en skilsmässa göra tydligen behovet stort för somliga att få samtala med och få kamratliga och förståelsefulla råd av en med studentlivets olika problem förtrogen studentpräst. Även studiesvårigheter ha lett somliga till en önskan att samtala med denne; att få framlägga dessa enskilt för studentprästen och att med honom samtala om det tryck på sinnet, som dessa vålla, kan erfaras som en psykisk befrielse och göra det lättare att åter komma igång med studierna.

Alla hänvändelser till studentprästen ha naturligtvis skett helt frivilligt utan någon som helst påverkan på den enskilde studenten.

Behovet av att en särskild studentpräst tillsättes, som inte behöver utföra sitt arbete vid sidan av annan tjänst, synes vara påtagligt. De uppgifter, studentprästen utfört, ha stundom varit mycket krävande, och det torde bli svårt att orka med dessa uppgifter vid sidan av annan tjänst utan att endera av tjänsterna blir lidande; arbetet som studentpräst har varit så personligt påkostande att det nog är svårt att en längre tid fullgöra det utan överansträngning, om detta skall utföras vid sidan av andra uppgifter.

Det kan också betonas, att det är mycket önskvärt att studentprästens ställning blir officiellt sanktionerad, vilket skulle ha psykologisk betydelse och vilket kunde garantera kontinuiteten i arbetet. Eljest uppstår alltid lätt svårigheter, då en präst måste sluta sitt arbete.

Liknande uppgifter om verksamheten i Lund lämnas av *pastorsadjunkten Ulf Söderlind*, som därefter anför.

Erfarenheten visar att studentprästen utnyttjas mer och mer. Det enskilda självårdsarbetet ökar och tar mer och mer tid i anspråk. Det handlar om komplicerad problematik, som inte är avklarad i en handvändning. Under den tid undertecknad haft tjänsten har jag med tacksamhet noterat att jag successivt frigjorts från vanligt församlingsarbete i större utsträckning. De nära nog idealiska förhållanden som jag nu arbetar under är i hög grad beroende av vederbörande biskops och kyrkoherdes goda vilja att förstå hur betydelsefullt detta arbete är.

I princip finnes emellertid ingen studentprästtjänst. Att arbetet kan fungera i praktiken beror på personligt icke skriftligt fixerade överenskommelser. Läget kan snabbt förändras och därför är det viktigt att en heltidsanställning ordnas. Stabilitet och kontinuitet behövs och även ur psykologisk synpunkt är det viktigt att studentprästens arbete också officiellt legitimeras och sanktioneras.

Studentprästmånden i Lund konstaterar att verksamheten dels utgör ett värdefullt bidrag till kårens sociala arbete, dels fyllt ett stort antal studenters religiösa behov. Månden anför att den skulle hälsa med tillfredsställelse utökade möjligheter för studentprästen att verka bland studenterna.

Lunds domkapitel betonar att frågans nuvarande lösning är ett provisorium, som snarast bör ersättas med ett fast system, svarande mot frågans utomordentliga vikt och betydelse. Domkapitlet uttrycker sin tacksamhet till motionärerna för deras initiativ och vädjar varmt om en välvillig behandling av motionerna.

Domkapitlet i Göteborg vitsordar det stora behovet av en särskild stiftsadjunktsbefattning i Göteborg för ifrågavarande uppgift och anför närmare härom.

Det är uppenbart att arbetsuppgifterna för en studentpräst redan nu är så stora att det får anses högst otillfredsställande att inte en uteslutande för detta arbete särskilt anställd präst kan disponeras i Göteborg. Även om de rent religiösa arbetsuppgifterna, t. ex. med särskilda gudstjänster för akademisk ungdom, någorlunda tillfredsställande kan lösas under nuvarande förhållanden — alltså med en icke ordinarie församlingspräst, som vid sidan av sitt arbete i församlingen ägnar sig åt arbete bland akademisk ungdom — så finns det dock en rad andra uppgifter, som uppenbarligen icke nu kan medhinnas av en präst, som även har andra tidskrävande arbetsuppgifter. Detta gäller t. ex. en önskvärd medverkan av en heltidsanställd präst bland studenterna på det kulturella, ideella och studentsociala verksamhetsområdet, inom det kristna studiarbetet och framför allt på den enskilda självårdens område.

Det framstår alltmera som en uppenbar försummelse från Svenska Kyrkans sida, att den icke anställer studentpräster av det slag, som är gängse exempelvis i Tyskland och England. Hittills har icke Svenska Kyrkan haft möjlighet att förordna en heltidsanställd präst i Göteborg. Antalet studenter i denna stad är dock numera så stort, att det väl täcker det invånarantal, som enligt tillämpade normer förutsätter inrättandet av en ny församlingsprästerlig tjänst.

Rektorsämbetet vid Stockholms universitet finner likaledes ett behov av inrättade heltidstjänster för studentpräster föreligga och utvecklar sina synpunkter sålunda.

Behovet av psykisk hälsovård och vad som brukar betecknas som självvård för studerande har i hög grad ökats sedan studentprästfrågan först togs upp i riksdagen 1949. Antalet studerande i universitetsstäderna har som bekant växt mycket snabbt. Enbart vid Stockholms universitet har studentantalet under 1950-talet mer än fördubblats.

Det stora studentantalet, nödvändigheten att skaffa sig höga betyg med tanke på den framtida konkurrensen på arbetsmarknaden och den mycket uppdrivna studietakten medför en stark psykisk press på de studerande och försämrar samtidigt möjligheterna till personlig kontakt med lärare och kamrater. Härtill kommer att de flesta studenter arbetar under svåra ekonomiska förhållanden. De särpräglade och ganska hårda betingelser varunder studenterna lever medför att de, särskilt i de två större universitetsstäderna, lätt kan bli isolerade och ha svårt att få hjälp med sina personliga problem.

Det måste nog sägas att statsmakterna i mycket ringa grad uppmärksammat behovet av sociala hjälpåtgärder för denna grupp medborgare, som får anses som en av landets främsta naturtillgångar. Det är nödvändigt att vid universitet och högskolor skapa möjligheter för de studerande till sådana mänskliga kontakter, som kan vara dem till råd och stöd i kritiska situationer. Förslaget i årets statsverksproposition om en höjning av bidragen till den psykiatriska hälsovården är ett glädjande tecken på att dessa problem i någon mån har börjat beaktas. Det erfordras emellertid en fortsatt uppbyggnad av en organisation som motsvarar studenternas skiftande behov på detta område. Det behövs med andra ord kuratorer, fysisk och psykiatrisk hälsovård och självvård.

Vad den sistnämnda beträffar bör beaktas att även om majoriteten av de studerande i och för sig icke skulle ha någon religiös inriktning, det ändå kan föreligga behov och intresse av kontakt med präster med speciella förutsättningar att förstå studenternas problem. Tjänstgörande studentprästen i Stockholm har även omvittnat att det här skulle finnas övernog av uppgifter för två heltidsanställda studentpräster.

Stockholms domkapitel understryker även starkt behovet av en heltidstjänstgörande studentpräst i huvudstaden och tillägger att erfarenheterna av den nuvarande anordningen med en deltidstjänstgörande studentpräst bestyrker detta behov. Av den utredning som förebragts i 1957 års kyrkomötes andra tillfälliga utskotts betänkande nr 18 finner domkapitlet framgå att särskilda studentpräster är erforderliga jämväl i Uppsala, Lund och Göteborg.

Sveriges förenade studentkårer, slutligen, anför.

Studentprästernas verksamhet kan av SFS bedömas ur två synvinklar. Dels tillgodoses därigenom det religiösa behovet för ett stort antal studenter, dels utgör studentprästernas verksamhet ett värdefullt bidrag till kårernas sociala arbete.

Beträffande det sistnämnda kan anföras, att det ständigt ökande antalet studenter vid universitet och högskolor, den alltmer forcerade studietakten och kraven på studieresultat för erhållande av lån och stipendier utövar en mycket stor press på många studenter. Ett ökat behov av studierådgivning och psykiatrisk verksamhet bland studenter har konstaterats. Denna verksamhet bör i första hand ledas av en studentpsykiater, och SFS har tidigare framhållit det angelägna i att åtgärder vidtages för att bygga ut den studentpsykiatriska verksamheten.

Erfarenheter från de olika kårorterna visar, att studentprästernas verksamhet fyller ett behov, och att studentprästerna har en viktig funktion att fylla icke minst då det gäller den del av deras verksamhet, som består av personliga samtal med studenter.

Värdet av studentprästernas arbete på detta område vitsordas av såväl studentläkare som kårfunktionärer. Ett gott samarbete förekommer mellan studentkårsorganisationerna och studentpräsnämnderna liksom mellan studentprästerna och de läkare, som svarar för den psykiska hälsovården bland studenterna.

Det torde således vara värdefullt att studentprästerna ges bättre anställningsförhållanden och möjlighet att helt ägna sig åt sin verksamhet bland studenter.

Särskilda synpunkter i frågan huruvida de förordade befattningarna bör inrättas i form av stiftsadjunktstjänster har andragits i endast ett fåtal yttranden.

Uppsala domkapitel anser så böra ske med hänsyn till de speciella problem som kan uppstå för universitetsungdomarna, som i de allra flesta fall ej har anknytning till församling på vistelseorten.

I yttrande från *Lunds domkapitel* anföres.

Då de flesta studenterna äro kyrkoskrivna utanför Lunds församlingars gränser, har hänsyn icke kunnat tagas till studentantalet vid bestämmandet av antalet församlingspräster i stadens församlingar. För att tillgodose behovet av prästerliga arbetskrafter inom församlingar, där regelmässigt ett betydande antal icke kyrkoskrivna personer vistas, ha särskilda åtgärder vidtagits för att bereda möjligheter härför åtminstone för vissa av dessa församlingar. Militärförbanden ha sålunda särskilda militärpräster. För sjömansvården i de större hamnstäderna äro stiftsadjunkter anställda. Genom särskild lagstiftning skall antalet vårdplatser vid sjukhusen inräknas i befolkningstalet för bestämmandet av antalet församlingspräster. Det synes därför vara helt följdriktigt, att denna fråga även för studentstädernas vidkommande får en liknande lösning. Domkapitlet är helt ense med motionärerna om att den lämpligaste lösning av frågan vinnes genom anställande av stiftsadjunkter, som uteslutande kunna ägna sig åt kyrkligt arbete bland studenterna.

Stockholms domkapitel och *rektorsämbetet vid Stockholms universitet* tar upp frågan om sysselsättningen för de föreslagna stiftsadjunkterna under studieledigheter och vitsordar därvid motionärernas uppgift att utvecklingen går mot »åretruntstudier». Domkapitlet tillägger.

Vederbörande domkapitel skulle med all säkerhet kunna taga den som studentpräst anställde stiftsadjunkten i anspråk för andra trängande uppgifter, om han mot förmodan under någon kortare tid ej skulle ha tillräckliga arbetsuppgifter bland studenterna. För att möjliggöra detta synes ifrågavarande stiftsadjunkters uppgift böra angivas vara att såsom studentpräster huvudsakligen ägna sig åt arbete bland universitets- och högskolestuderande.

Sin uppfattning att studentprästerna helst borde inneha ställning som kyrkoadjunkt motiverar *teologiska fakulteten i Lund* med att tjänsten därmed skulle knytas till en viss församlingskyrka i universitetsstaden och problemen rörande tillgång till denna skulle bortfalla. I en sådan församlingskyrka, säger fakulteten,

kunde då studentgudstjänster hållas så ofta som det visade sig önskvärt från studenternas sida.

I sistnämnda yttrande liksom i yttrandet från *pastorsadjunkten Ulf Söderlind* i Lund betonas att studentpräsnämndens hittillsvarande befogethet att ställa förslag vid tillsättande av studentprästbefattning bör bibehållas.

Motionärernas förslag om omedelbar höjning av anslaget ur kyrko fonden för studentprästverksamheten har särskilt tillstyrkts i yttrandena från *Uppsala domkapitel*, *Stockholms domkapitel* och *rektorsämbetet vid Stockholms universitet*. Jämväl *kammarkollegiet* har, som tidigare nämnts, förordat att bidraget ökas. Kollegiet anser således att anslag bör utgå jämväl för verksamheten bland studerande vid universiteten i Lund och Göteborg och förordar i detta hänseende samma belopp som det som avser verksamheten i Uppsala och Stockholm, eller 8 500 kr. Det totala årliga anslaget skulle därmed böra fastställas till 17 000 kr. Kollegiet förutsätter att verksamheten i Lund och Göteborg — liksom nu i Uppsala och Stockholm — skall omfatta jämväl med universitetsstuderande likställda studerande vid andra läroanstalter på samma ort eller i dess omedelbara närhet.

Som nämnts förordas i två yttranden viss utredning på området. *Rektorsämbetet vid tandläkarhögskolan i Stockholm* anför således, enligt vad som angives efter samråd med Odontologiska föreningens ordförande.

Den allt större anhopningen av studerande ungdom till de akademiska lärosätena, den hårdare och mera konkurrensbetonade studietakten vid desamma under ofta pressande arbetsförhållanden i ny miljö torde sannolikt ställa ungdomen inför problem av social, medicinsk eller religiös art, vilka för individen måste på bästa möjliga vis kunna lösas så att bestående missanpassningar eller psykogena skador och stressjukdomar kunna undvikas, så långt görligt är. De samhälleliga stödåtgärder, som ungdomen kräver, innebär vanligen önskan om ett ökat antal tjänster och befattningar — socialkuratorer eller psykologer — psykiatriker eller präster. Ingen utredning eller studie över den betydelse som dessa olika grupper av fackmän äga i egenskap av ungdomens rådgivare, vägvisare eller läkare har ännu förebragts. Rektorsämbetet saknar därför möjlighet att i dessa visserligen intressanta, men relativt okända frågor taga ställning till konkreta men löst motiverade krav av den typ som motionen angiver. Huruvida studenterna skulle bliva i större grad eller mera effektivt hjälpta genom stiftsadjunkter i heltjänst såsom studentpräster vid jämförelse med motsvarande hjälp från församlingspräster med särskild uppgift att verka bland de studerande, undandraget sig rektorsämbetets bedömning, så länge kännedom om betydelsen av hjälpinsatsen från präster i olika tjänstetyper saknar underlag i redovisade fakta. Erfarenheten visar, att präster sannolikt ha en uppgift att fylla såsom den studerande ungdomens rådgivare, men värdet synes bestämmas av personens lämplighet och andliga resurser, den prästerliga tjänsteställningen förefaller vara en oväsentlig fråga. Viktigt är, att en förutsättningslös utredning söker klarlägga behovet av och den inbördes antalsrelationen av kuratorer, psykologer, läkare och präster för av motionen avsedd, sannolikt behövlig, hjälp åt nutidens studerande ungdom.

Karolinska institutets lärarkollegium motiverar sitt ståndpunktstagande på följande sätt.

Den under senare åren uppdrivna studietakten och det snabbt ökande antalet studenter vid de högre undervisningsanstalterna har medfört ökade psykiatriska, sociala och religiösa studentproblem. Det måste därför anses angeläget att studenterna får ökade konsultationsmöjligheter för att diskutera dessa sina anpassningssvårigheter. Lärarkollegiet anser de nämnda problemen vara intimt sammankopplade och förordar att de snarast upptas till översyn, varvid bl. a. möjligheterna för prästens roll i denna integrerade verksamhet bör undersökas.

C. Motionerna I: 302 och II: 374 om vidareutbildning av präster vid sjukhusen

Enligt de riktlinjer som angivits i den av riksdagen antagna propositionen nr B 21/1958 skall den prästerliga verksamheten vid sjukhusen i fortsättningen inordnas i församlingsvården och ingå i församlingsprästernas tjänsteuppgifter samt, med anknytning till de av 1957 års riksdag godkända normerna för den församlingsprästerliga organisationen, en omräkning ske av antalet i bruk varande vårdplatser vid sjukhus inom pastoraten till ett tillägg till respektive pastorats folkmängdstal.

På grundval av de utav kammarkollegiet och domkapitlen, med beaktande av förenämnda två riksdagsbeslut, utarbetade förslagen om pastoratsindelning och om den församlingsprästerliga organisationen har Kungl. Maj:t för varje stift, i nådiga brev den 2 juni 1961 till kammarkollegiet, förordnat om ny indelning av samtliga stift i territoriella pastorat m. m. Bestämmelserna, som således innebär jämväl ett inordnande av den andliga vården vid sjukhusen inom den församlingsprästerliga verksamheten, har trätt i kraft den 1 januari innevarande år.

Beträffande prästutbildningen har några nya regler ej tillkommit med avseende å sjukhusverksamheten. Enligt Kungl. Maj:ts stadga den 6 maj 1955, nr 209, angående teologiska examina, gäller beträffande den praktisk-teologiska övningskursen (se 3 § 1 mom. tredje stycket) att utöver i författningsrummet särskilt omnämnda övningar, däribland kurs i pastoralpsykologi med själavårdslära, särskilda kurser skall — i den utsträckning kanslern för rikets universitet bestämmer — anordnas i ämnen, som är av betydelse för kyrklig verksamhet. Med stöd av stadgandet har meddelats föreskrifter, varigenom en av fackmän ledd förberedande kurs i dels psykologi och dels psykiatri med neuroslära, omfattande respektive 18 och 12 timmar, ingår i den praktiska övningskursen vid de teologiska fakulteterna i Uppsala och Lund.

Frågans tidigare behandling

I det av tillkallade sakkunniga den 31 oktober 1949 avgivna betänkandet med förslag till ordnande av den andliga vården vid sjukhusen (SOU 1949: 53) förordades att särskilda sjukhuspräster skulle anställas vid större sjukhus, där den andliga vården kunde antagas bereda vederbörande präst full sysselsättning,

samt att den andliga vården vid övriga sjukhus skulle ombesörjas av prästerskapet i det pastorat, varest sjukhuset vore beläget, och den prästerliga organisationen i pastoratet anpassas därefter.

I sitt betänkande upptog de sakkunniga under kap. 7 jämväl frågan om sjukhusprästens utbildning. I denna fråga återopade de sakkunniga i huvudsak ett av dem till Kungl. Maj:t avgivet utlåtande över prästutbildningssakkunnigas betänkande SOU 1944: 67. I utlåtandet förordades att ifrågakommande utbildning skulle förläggas till de teologiska fakulteterna och ingå som ett obligatoriskt led i prästutbildningen för samtliga de teologie studerande, vilka deltog i den praktiska utbildningen.

I betänkandet framhöll de sakkunniga vidare att för den präst som ville ytterligare meritera sig på förevarande område syntes kunna ifrågakomma 1. tjänstgöring som assistent vid den andliga vården å sjukvårdsinrättning (jfr kap. 12, s. 98), 2. partiell kurs vid socialpolitiskt institut samt 3. specialutbildning vid institut för själavård och psykisk rådgivning (S:t Lukasstiftelsen).

Efter det yttranden över de sakkunnigas betänkande avgivits av ett stort antal myndigheter m. fl., begärde Kungl. Maj:t genom skrivelse nr 8 till 1957 års kyrkomöte dess yttrande i ärendet.

I skrivelse nr 33 återopade kyrkomötet såsom yttrande vad dess andra tillfälliga utskott anfört i betänkande nr 19. I fråga om sjukhusprästens utbildning hade utskottet — som i princip anslöt sig till de sakkunnigas förslag i fråga om tjänsteorganisationen för den andliga vården vid sjukhusen — anfört:

Utskottet har erfarit, att i den praktisk-teologiska övningskursen vid universitetet numera ingår kurser i psykologi och psykiatri, ledda av på området sakkunniga personer.

Utskottet finner det emellertid angeläget, att de präster, som skall handha den andliga vården vid sjukhusen, beredes tillfälle till fortbildning, varvid den samverkan mellan läkare, präster och sjuksköterskor, som redan etablerats, kan ytterligare utvecklas.

För den som skall inneha heltidstjänst vid sjukhusen synes en särskild, längre kurs vara ett oundgängligt krav.

Genom proposition nr 67 underställde Kungl. Maj:t 1958 års A-riksdag frågan angående ordnandet av den andliga vården vid sjukhusen m. m. och föreslog därvid riksdagen, såvitt avsåg den prästerliga verksamheten vid sjukhusen, att denna i fortsättningen skulle inordnas i församlingsvården och ingå i församlingsprästernas tjänsteuppgifter. Enligt propositionen hade med hänsyn till frågans samband med frågan om pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen, vilken behandlats av 1957 års riksdag, departementschefen ansett det lämpligt att vissa riktlinjer och normer jämväl för ordnande av den andliga vården vid sjukhusen underställdes riksdagen. Frågan om sjukhusprästens utbildning berördes ej i propositionen.

På grund av riksdagsupplösningen 1958 kom propositionen ej att upptagas till slutlig behandling av riksdagen. Frågan förelades genom propositionen nr B 21

i oförändrat skick 1958 års B-riksdag. I två vid sistnämnda riksdag väckta likalydande motioner — i vilka i första hand hemställdes bl. a. att riksdagen med avslag på propositionen måtte besluta inrätta särskilda tjänster för den andliga vården vid sjukhusen att tillsättas efter sökandens lämplighet för uppgiften oavsett kyrkotillhörighet — berördes utbildningsfrågan såtillvida att bland de anmärkningar som i motiveringen riktades mot Kungl. Maj:ts förslag även upptogs att förslaget förbisåg den väsentliga betydelsen av speciell utbildning och utpräglade personliga kvalifikationer för den grannliga uppgift det innebär att handha den andliga omvårdnaden av sjuka människor. Den absoluta anknytningen av sjukhusprästens tjänst till svenska kyrkans pastoratsorganisation syntes motionärerna på ett otillfredsställande sätt lösa frågan om möjligheten att få för uppgiften speciellt lämpade personer.

Propositionen nr B 21 jämte i ämnet väckta motioner hänvisades till statsutskottet, som avgav utlåtande i ärendet, nr B 91. Utskottet, som anslöt sig till departementschefens förslag att särskilda sjukhusprästitjänster icke skulle inrättas vid sjukhusen, gick i sitt utlåtande ej in på utbildningsfrågan.

Under debatten i kamrarna vid föredragningen av utskottsutlåtandet uppmärksammades ej frågan om sjukhusprästens utbildning. I skrivelse den 8 december 1958, nr B 121, anmälde riksdagen, att riksdagen fattat beslut angående ordnande av den andliga vården vid sjukhusen m. m. i överensstämmelse med vad statsutskottet föreslagit i utlåtandet nr B 91.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 november 1960 hemställde ärkebiskopen om anslag å 40 000 kr. ur kyrkofonden för utbildningsverksamhet med i motionerna avsett syfte. Över framställningen inhämtades yttrande av kammarkollegiet, som avstyrkte densamma. Genom beslut den 10 februari 1961 fann Kungl. Maj:t skrivelsen ej föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Motionerna

Motionärerna påpekar bl. a. att enligt en i betänkandet SOU 1949: 53 redovisad undersökning 64 % av 870 tillfrågade patienter önskade samtal med sjukhusprästen. Med den nya ordningen för den andliga vården vid sjukhusen kan, sägs det i motionerna, i princip vilken församlingspräst som helst komma att få ansvar för denna vård, vilken innebär uppgifter av speciell och grannliga natur och kräver särskild utbildning. Motionärerna anser den framtida prästutbildningen böra utformas med hänsyn till den andliga vården vid sjukhusen som en normal arbetsuppgift för den svenska prästen. Innan detta skett, menar motionärerna, måste man räkna med att uppgifterna kommer att skötas av ett stort antal präster som saknar utbildning och erfarenhet på området, varför kompletterande utbildning för dessa präster måste ordnas.

I motionerna lämnas uppgifter om en genom diakonistyrelsens försorg utarbetad plan för sådan kompletterande utbildning och sägs att en första utbildningskurs under 1961 påbörjats med hjälp av olika engångsanslag och bidrag

från vederbörande församlingar, bl. a. ett engångsanslag å 10 000 kr. från reservationsanslaget för extra utgifter inom ecklesiastikdepartementet. Kursen har rönt stort intresse, anföres det, men torde av främst ekonomiska skäl ej kunna genomföras i beräknad omfattning. Motionärerna — som ej anser principiella hinder föreligga mot »att använda kyrkofondsmedel för en åtgärd som är ägnad att ge prästerna bättre möjligheter att utöva en viss del av de direkt församlingsvårdande uppgifterna» — anser att av den beräknade kostnaden — 86 000 kr. — för hela utbildningen av 30 elever 48 000 kr., som avser deltagarnas rese- och traktamentsersättningar, bör belasta vederbörande församlingar, medan återstoden, 40 000 kr., bör ställas till biskopsmötets förfogande ur kyrkofonden att användas till en ny utbildningskurs för sjukhuspräster. Det får enligt motionerna ankomma på biskopsmötet att på lämpligt sätt anordna utbildningen, riksskyrkligt eller lokalt.

Remissyttrandena

Över motionerna har jämlikt 46 § riksdagsordningen yttrande inhämtats från statskontoret, kammarkollegiet samt domkapitlen i Göteborg och Stockholm.

Domkapitlen i Göteborg och Stockholm, som i likhet med motionärerna ej finner principiella skäl mot anslag ur kyrkofonden för ändamålet, tillstyrker bifall till motionerna. *Stockholms domkapitel* framhåller därvid att den berörda kompletterande utbildningen för församlingspräster är mycket angelägen och förordar att, därest kyrkofondsmedel ej finnes böra anlitas, anslag för ändamålet beviljas av statsmedel.

Statskontoret och *kammarkollegiet* anser däremot att ur kyrkofonden ej bör bestridas sådana kostnader, varom är fråga. *Kammarkollegiet* har vid sitt yttrande fogat avskrift av sitt den 13 januari 1961 avgivna utlåtande till Kungl. Maj:t över ärkebiskopens framställning i saken den 16 november 1960. I detta utlåtande ges en utförlig redogörelse för tidigare behandling av frågan om sjukhusprästernas utbildning. Härfter bemötes såsom följer de synpunkter som andragits till stöd för det förslag om utbildningskurser vartill motionärerna hänvisat och vilket hade bilagts ärkebiskopens skrivelse.

De kommitterade, vilka utarbetat det vid förevarande framställning fogade förslaget till utbildning av präster för den andliga vården vid sjukhusen, ha av den av statsmakterna beslutade reformen i fråga om ordnandet av den andliga vården vid sjukhusen och den till grund för beslutet liggande propositionen ansett sig kunna draga slutsatsen, att omprövning och nytt ställningstagande beträffande såväl sjukhusprästtjänsternas fullgörande som sjukhusprästernas kvalifikationer måste göras såväl från kyrkans som från statsmakternas sida. Såsom motivering för den föreslagna särskilda utbildningen av sjukhuspräster ha kommitterade anfört bl. a., att prästutbildningen i första hand varit inriktad på de offentliga gudstjänsterna, de kyrkliga förrättningarna och själavård i allmänhet, att många präster med liten erfarenhet från själavård bland sjuka således nu kunde komma att tjänstgöra som själavårdare vid sjukvårdsinrättningar, att den av ecklesiastikministern förordade omläggningen av den andliga vården vid sjukvårdsinrättningarna från gudstjänster till mer enskild själavård i ännu

högre grad aktualiserade utbildningskravet *samt att* de positiva intentionerna i reformen kunde komma att äventyras, om inte utbildningskravet bleve tillgodosatt.

Beträffande vad sålunda och i vissa delar i övrigt anförts i det till stöd för den föreliggande framställningen återopade förslaget hyser kollegiet en på väsentliga punkter avvikande mening.

Såsom framgår av den vid avlåtandet av Kungl. Maj:ts propositioner i ämnet lämnade redogörelsen för propositionernas huvudsakliga innehåll var syftet med reformen av den andliga vården vid sjukhusen att ge svenska kyrkans verksamhet på förevarande område en fastare organisation genom att den prästerliga verksamheten vid sjukhusen inordnades i församlingsvården och gjordes till en tjänsteuppgift för församlingspräster samtidigt med att den församlingsprästerliga organisationen anpassades därefter. Prästens verksamhet vid sjukhusen torde ej vara avsedd att till arten vara annorlunda än den ägnade sina församlingsbor i övrigt. I propositionen nr 67 till 1958 års A-riksdag uttalade sålunda departementschefen under »III. sjukhusprästens uppgifter», att den prästerliga verksamheten på sjukhusen givetvis, såsom de sakkunniga framhållit, i främsta rummet skulle avse religiös omvårdnad om patienterna samt att de väsentligaste uppgifterna alltså borde vara de, som ankomme på en församlingspräst nämligen ensild själavård, hållande av gudstjänster och andaktsstunder, verkställande av kyrkliga förrättningar i övrigt samt vissa kyrkobokföringsuppgifter.

Före statsmakternas avgörande 1958 av frågan om ordnandet av den andliga vården vid sjukhusen hade den praktiska utbildningen vid de teologiska fakulteterna, såsom ovan nämnts utökats med kurser i psykologi och psykiatri m. m. Det torde icke kunna antagas att statsmakterna, därest reformen ansetts påkalla en ytterligare kompletterande utbildning av prästerna för sjukhustjänsten, skulle ha lämnat frågan om anordnande av dylik utbildning och anvisande av medel därtill obeaktad. Det torde därför knappast vara riktigt att utgå från att frågan om utbildning av präster för den andliga vården vid sjukhusen i och för sig aktualiserats genom statsmakternas beslut 1958.

Man torde ej böra underskatta den nuvarande prästutbildningens värde för församlingsprästernas sjukhustjänstgöring. I förening med den allmänna erfarenhet om själavård bland sjuka, som städse kommit prästerna till del i det dagliga arbetet genom kontakten med de många sjuka, vilka icke vårdas på sjukhusen, skapar utbildningen säkerligen goda förutsättningar för deras handhavande av den andliga vården vid sjukhusen. Prästerna fullgöra i många fall även annan specialtjänst, utan att därför ansetts böra krävas särskild utbildning vid sidan av den allmänna prästutbildningen. Exempel härpå utgöra stiftsprästerna med deras mångskiftande verksamhet inom ungdomsvård, sjömansvård, kyrkligt bildningsarbete o. d. samt sjömanspräster och enligt f. n. gällande ordning militärpastorer.

I sitt tidigare citerade utlåtande över de sakkunnigas betänkande, i vad gällde sjukhusprästens utbildning, gav kollegiet uttryck åt uppfattningen att den särskilda kunskap hos sjukhusprästen, som här avsåges, borde meddelas i den allmänna prästutbildningen även om, på sätt kollegiet förordade, den andliga vården vid sjukhusen inordnades under pastoratsorganisationen. Då detta nu kommer att ske som följd av statsmakternas beslut, har kollegiet ingen anledning att frångå sin sålunda uttalade mening. Enligt kollegiets åsikt bör följaktligen kostnaden för ifrågavarande specialutbildning, i den mån den anses böra komma till stånd, liksom kostnaden för prästutbildningen i övrigt vid de teologiska fakulteterna bestridas av statsmedel. Kyrkofonden har hittills över huvud

icke avsetts skola bestrida utbildningskostnader. Om den i det föreliggande förslaget framförda tanken, att i mån av kompetens också själavårdare icke tillhörande svenska kyrkan skulle äga rätt att närvara vid utbildningskursen, innebär att även dylik kursdeltagare skulle åtnjuta bidrag från det begärda kyrkofondsanslaget, kan detta av rent kyrkorättsliga skäl icke ifrågakomma.

Den föreslagna utbildningskursen skulle enligt framställningen behöva göras kontinuerlig med varandra avlösande kurser. Avsikten synes vara att ny kurs skulle påbörjas vartannat år. Även om under sådana omständigheter så många församlingspräster skulle vilja underkasta sig den enligt kollegiets mening alltför omfattande och tidskrävande kurs, som här föreslagits, att det tänkta maximumtalet av högst 30 deltagare i varje kurs kan fyllas, skulle utbildning på detta sätt kunna givas åt en endast ringa del — genomsnitt för år föga mer än en halv procent — av sammanlagda antalet församlingspräster. Därest en vidare eller kompletterande utbildning av församlingsprästerna för sjukhustjänsten skulle anses oundgängligen nödvändig, bör detta i anslutning till kollegiets förut redovisade mening ske genom utökning av hithörande kurs vid de teologiska fakulteterna. Det torde därvid i första hand böra ankomma på vederbörande universitetsmyndigheter, närmast universitetskanslern, att taga ställning till frågan.

Beträffande den i förslaget gjorda ekonomiska kalkylen för utbildningskursen må anmärkas, att i kalkylen ej synes ha beaktats av kursen försakade indirekta kostnader, t. ex. utgifter för vikarier under kursdeltagarnas bortovaro från sina församlingar.

I sitt yttrande över de nu förevarande motionerna påpekar kammarkollegiet att Kungl. Maj:ts samma dag som beslut meddelades om avslag på ärkebiskopens skrivelse, eller den 10 februari 1961, i proposition nr 47 avgav förslag om anslag för budgetåret 1961/62 ur kyrkofonden som bidrag till bestridande av kostnader för utbildning av kyrkomusiker vid Sköndalsinstitutet, vilket förslag riksdagen biföll. Sådana särskilda omständigheter som i propositionen åberopades till stöd för det där framförda förslaget anser kollegiet ej föreligga i nu ifrågavarande fall, där det ej är fråga om utbildning för speciella tjänster utan en allmän utbildning av präster. Dylik utbildning, yttrar kollegiet, har hittills bekostats av statsmedel och det torde ej föreligga skäl att nu frånga denna princip.

Departementschefens anförande i det avsnitt av propositionen nr 47/1961 till vilket kollegiet hänvisat är av följande lydelse.

I likhet med statsutskottet vid fjolårets riksdag finner jag emellertid, att den kyrkomusikaliska linjen vid Sköndalsinstitutet i viss mån intar en särställning. Den utbildning, som där med stöd av Kungl. Maj:ts medgivande den 8 maj 1959 bedrivs, avser nämligen att ge behörighet till den nya typ av kyrkomusikertjänster, kyrkokantorstjänster, som inrättats genom 1958 års kyrkomusikerreform. Vid sidan av Sköndalsinstitutet finns inte någon läroanstalt, som meddelar både de kyrkomusikaliska och de musikpedagogiska kunskaper, som fordras för dessa tjänster. Då det sålunda här är fråga om en utbildning för reguljära tjänster som kyrkomusiker, anser jag mig inte böra motsätta mig ett visst bidrag till kostnaderna härför. Tillkomsten av ett sådant bidrag torde inte stå i strid med de principiella synpunkter jag i det föregående anført rörande diakonien och utbildningen av diakoniarbetare. Jag finner inte heller, att några avgörande

principiella skäl kan anföras mot att anlita kyrkofondsmedel till bestridande av kostnader för sådan speciell, för vissa kyrkliga tjänster betydelsefull utbildning, som inte ordnas genom det allmännas försorg. Med hänsyn till utbildningens syfte bör sålunda här ifrågasatt bidrag enligt min mening kunna utgå ur kyrkofonden.

D. Motionerna I: 172 och II: 378 om tjänstebil för biskopen i Luleå stift

På grundval av bestämmelsen i 6 § andra stycket 1) kyrkofondslagen skall kostnad för avlöningsförmåner åt biskoparna utgöras ur kyrkofonden. Angående ersättning vid resa i tjänsteärenden skall därvid gälla bestämmelserna i allmänna resereglementet och i särskilda av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter (29 § 2 mom. prästlönerreglementet den 29 juni 1951, nr 577). I tilläggsbestämmelserna till prästlönerreglementet 16 § 2 mom. första punkten (i dess lydelse enligt SFS 287/1960) sägs att till biskop skall utgå resekostnadsersättning och traktamente enligt allmänna resereglementet. Enligt Kungl. brev den 8 juni 1961 angående resekostnader till biskop vid tjänsteresa med egen bil har medgivande lämnats om beräkning av ersättning för sådan kostnad efter de i 2 § 1 mom. kungörelsen den 12 december 1952 angående resekostnadsersättning vid tjänsteresa med egen bil m. m. för större bil angivna grunderna och utan den kostnadsjämförelse som stadgas i 4 § första stycket allmänna resereglementet.

Med anledning av motionärernas förslag om tillämpande, beträffande tjänstebil för biskopen i Luleå stift, av de normer som gäller för landshövdingarna kan här anmärkas att föreskrifter i fråga om användningen av de till länsstyrelserna anskaffade bilarna ges i Kungl. brev den 12 december 1947. Föreskrifterna är återgivna i statsliggaren för budgetåret 1961/62 sid. 1 180—1 181. Bilarna har på Kungl. Maj:ts uppdrag anskaffats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i enlighet med särskilda bestämmelser om besiktning, utrustning m. m., givna i Kungl. brev den 19 september 1947.

Frågans tidigare behandling

I sin skrivelse nr 3 hemställde 1957 års kyrkomöte om rätt för biskoparna i Härnösands och Luleå stift att disponera tjänstebil. Över denna hemställan inhämtade Kungl. Maj:t yttrande av bl. a. statskontoret och kammarkollegiet. Båda dessa remissinstanser tillstyrkte framställningen såvitt avsåg biskopen i Luleå stift. Genom beslut den 27 juli 1961 lämnade emellertid Kungl. Maj:t kyrkomötets skrivelse utan någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Motionerna

I motionerna framhålles att Luleå stift intar en särställning i administrativt avseende i det dess areal omfattar drygt en tredjedel av landets hela yta. Det

påpekas att avstånden från stiftsstaderna till de olika församlingarna genomgående är betydande. Som exempel anges att Karesuando ligger omkring 430 km och vissa församlingar i Västerbottens lappmark mellan 500 och 600 km från Luleå. Vägförbindelserna har under senare årtionden högst betydligt förbättrats, anför motionärerna, men de allmänna kommunikationerna är ofta så anordnade att de endast med avsevärd tidsförlust låter sig användas för resor i tjänsten.

Motionärerna upplyser att tidigare hinder för genomförande av anordning med tjänstebil för biskopen undanröjts genom att den nuvarande innehavaren av expeditionsvaktsyrsslan är väl kvalificerad att tjänstgöra som chaufför och genom att numera garage finnes uppfört å biskopsgårdens tomt.

Till stöd för motionsyrkandet anföres slutligen i motionerna att en tjänstebil avsevärt skulle underlätta den för biskopen i stiftet synnerligen krävande tjänsten och även skulle komma att utnyttjas vid tjänsteresor av ledamöter i domkapitel och stiftsnämnd. Anordnandet bör, säger motionärerna, ske efter i hudsak samma grunder som gäller för landshövdingarna.

Remissyttrandena

Över motionerna har jämlikt 46 § riksdagsordningen yttrande inhämtats från statskontoret, kammarkollegiet och domkapitlet i Luleå.

Statskontoret och *kammarkollegiet* har ingen erinran emot bifall till motionerna och *Luleå domkapitel* tillstyrker varmt motionärernas hemställan.

Samtliga remissinstanser erinrar om 1957 års kyrkomötes framställning i ämnet och hänvisar till sina däröver avgivna yttranden. I dessa yttranden anfördes såvitt nu är i fråga.

Statskontoret:

För biskopen i Luleå stift äro däremot förhållandena annorlunda. De angivna reslängderna utvisa, att bil i detta stift utnyttjas i avsevärt större utsträckning än i Härnösandsstiftet. I detta sammanhang förtjänar påpekas, att de samlade kostnaderna för hållande av större bil (= tjänstevikt över 1 100 kg) — medräknat såväl de fasta utgifterna (amortering, ränta, skatt, försäkring, garage, tvättning) som de rörliga (bensin, olja, smörjning, däck, reparationer) — vid en årlig körsträcka av 2 000 mil enligt sakrevisionens beräkningar uppgå till 7 217 kr. per år. Då det senaste årets kostnader för resor för Luleåbiskopen uppgått till ca 14 000 kr., skulle sålunda även efter avdrag för Stockholmsresor ett icke obetydligt belopp återstå för traktamentsersättningar till biskopen samt arvoden och traktamentsersättningar till eventuell chaufför. Kostnaderna för chaufför låta sig dock svårigen beräknas, då storleken av utgifterna är beroende av om personal å domkapitel eller vid biskopsgård kan utnyttjas. Vissa möjligheter härtill torde enligt vad statskontoret under hand inhämtat komma att finnas inom den närmaste framtiden. Vid åtskilliga resor torde också medföljande stiftsadjunkt kunna fungera som förare av bilen. Personalökning vid domkapitlet bör således icke bli erforderlig. Med hänsyn till det anförda och då till förmån för anskaffande av tjänstebil i detta fall även tala de speciella förhållanden, som råda i Luleå stift, vars areal omfattar en tredjedel av hela rikets ytvidd och är mer än dubbelt så vidsträckt som något annat stifts, vill statskontoret

icke motsätta sig ett bifall till kyrkomötets framställning, vad gäller biskopen i Luleå stift.

I fråga om de närmare föreskrifter, som böra meddelas för reglering av hit-hörande förhållanden, vill statskontoret endast framhålla, att de för landshövdingarna gällande reglerna icke låta sig utan vidare tillämpas.

Kostnaderna för ändamålet böra liksom lönekostnaderna för biskoparna gäldas ur kyrkofonden. Ett genomförande av förslaget torde förutsätta riksdagens godkännande.

Statskontoret får slutligen framhålla, att det synes kunna ifrågasättas, om icke, innan tjänstebil anskaffas, Kungl. Maj:ts beslut av den 8 juni 1951 angående resekostnadsersättning till biskop vid tjänsteresa med egen bil bör så ändras att biskop i Luleå stift blir berättigad uppbära ersättning för tjänsteresa utan kostnadsjämförelse även vid samåkning med stiftsadjunkt i dennes bil. En sådan förmån kan måhända vara motiverad även beträffande biskoparna i övriga stift.

Kammarkollegiet:

Luleå stift, som omfattar Västerbottens och Norrbottens län, har en areal av 165 017 kvadratkilometer, motsvarande omkring en tredjedel av rikets ytvidd.

Såsom framhållits i ärendet skulle ett förseende av ifrågavarande båda biskopar med tjänstebil, med rätt att disponera chaufför för bilen, helt visst medföra betydande fördelar för dem vid fullgörande av deras tjänsteuppgifter. Såvitt angår biskopen i Luleå måste berörda fördelar antagas väl uppväga de med anordningen förenade kostnaderna.

Kostnaderna för tjänstebil böra givetvis gäldas ur kyrkofonden.

Vad angår de närmare föreskrifter, som böra meddelas i fråga om rätten att disponera tjänstebil, synas dessa föreskrifter kunna utformas i huvudsak efter mönster av de i Kungl. Maj:ts brev den 12 december 1947 meddelade bestämmelserna rörande tjänstebil för landshövding.

Luleå domkapitel:

Det synes domkapitlet otvivelaktigt, att den avsedda anordningen skulle bereda biskopen avsevärd besparing av tid och kraft och möjliggöra viss inbesparing av traktamentsersättning, då till buds stående kommunikationsmedel ofta nödgas till övernattnings särskilt vid resor till stiftets södra delar. Domkapitlet önskar också understryka betydelsen av att en tjänstebil skulle kunna utnyttjas vid besök, som domkapitel eller stiftsnämnd eller delegation därav kan behöva företaga för att skaffa sig närmare kännedom om de förhållanden, som sammanhånga med ett hos vederbörande myndighet anhängigt ärende. Enligt domkapitlets mening föreligger det mycket goda skäl för att en tjänstebil ställs till förfogande.

Statskontoret finner nu sina i det tidigare yttrandet anförda synpunkter alltjämt äga giltighet och vidhåller dessa, dock med erinran att i det nyligen avgivna betänkandet av 1961 års prästreseutredning ej föreslagits ändring i vad avser allmänna resereglementets tillämpning å ärkebiskopen och övriga biskopar samt att kyrkomötets omförmälda begäran ej föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Statskontoret nämner slutligen att enligt kyrkofondens räkenskaper för budgetåret 1960/61 resekostnaderna för biskopen i Luleå stift även sagda budgetår uppgick till i runt tal 14 000 kr.

Kammarkollegiet erinrar i sitt yttrande över motionerna också om Kungl. Maj:ts avslagsbeslut å kyrkomötets framställning och fortsätter.

Av akten till Kungl. Maj:ts nämnda beslut framgår, att även statskontoret tillstyrkt kyrkomötets framställning i vad densamma avsåge biskopen i Luleå. Statens sakrevision hade emellertid uttalat betänkligheter mot att för det dåvarande förordade anskaffande av tjänstebil, vilket motiverades med att någon för tjänstebil ansvarig förare icke funnes att tillgå. Chaufförssysslan hade nämligen befunnits lämpligen bära kombineras med tjänsten som expeditivsvakt hos domkapitlet, och den då anställde expeditivsvakten hade av åldersskäl icke önskat åtaga sig sysslan.

I motionerna har anförts, att ny expeditivsvakt blivit anställd hos domkapitlet och att denna kunde tjänstgöra som chaufför.

Av handlingarna i berörda akt framgår vidare, att sakrevisionen — i yttrande till domkapitlet i Luleå — konstaterat, att godtagbart garage saknades.

I motionerna upplyses, att garage uppförts å biskopsgårdens tomt under sistlidet år.

Efter vad sålunda förekommit lärer — såvitt kollegiet kan finna — hinder icke bära möta mot att förse biskopen i Luleå med tjänstebil.

Luleå domkapitel anser att den tid som förflutit sedan dess tidigare citerade yttrande avgavs ytterligare bestyrkt riktigheten av vad domkapitlet då anförde. I det nu avgivna yttrandet sägs vidare.

Biskopens tid för resor och förrättningar inom stiftet utgjorde under år 1961 106 dagar, vartill komma 15 dagar, då domprosten i biskopens ställe utfört vissa förrättningar. Nu är visserligen att märka, att i fråga om visitationsförrättningar *resor inom pastoratet* lämpligen kunna företagas i annan bil, då församlingens präster då deltaga i besöken på olika platser inom församlingarna, varför antalet dagar, då traktamentsersättning för åtföljande chaufför behöver ifrågakomma, helt naturligt kan avsevärt minska. Resdagarna för hans del bli då begränsade till tvenne för varje sådan förrättning.

Domkapitlet vill vidare bestyrka de i motionerna lämnade uppgifterna, att den från den 1 januari 1962 anställde expeditivsvakten är väl skickad för uppgiften, då han haft anställning såsom busschaufför och även tjänstgjort som bilambulansförare, samt att varmgarage nu finnes uppfört på biskopsgårdens tomt.

Domkapitlet vill slutligen understryka, att det för biskopen i detta stift, som med utökad organisation ställt ökade krav på hans rörlighet, måste anses innebära så avsevärda fördelar i fråga om utnyttjande av tid och krafter att äga tillgång till tjänstebil, att domkapitlet i den nu uppkomna situationen alltför varmt förordar bifall till de av med arbetsförhållandena förtrogna ledamöter av Riksdagen i ärendet väckta motionerna.

Utskottet

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot de i förevarande del av *propositionen* framlagda förslagen.

I sitt tidigare (s. 6 ovan) redovisade, av riksdagen godkända utlåtande nr 11/1961 i anledning av bl. a. väckta motioner med yrkande om bidrag med 18 500 kr. ur kyrkofonden till avlöning av Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömanspräst i Hamburg genom förmedling av svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, fann utskottet den väckta frågan mycket angelägen och ifrågasatte huruvida ej en lösning i någon form vore möjlig. Utskottet anvisade härvid bl. a. den utvägen att sjömansvårdsstyrelsen anställde den för sjömansvården i Hamburg erforderlige prästerlige befattningshavaren och även ansvarade för vederbörandes lön, under det att verksamheten i övrigt omhänderhades av stiftelsen. Huruvida styrelsen på grund av ett sådant åtagande borde erhålla ytterligare bidrag ur kyrkofonden finge givetvis, anförde utskottet, prövas i vanlig ordning — senast i samband med prövningen av anslagsfrågor inför budgetåret 1962/63. Utskottet förutsatte att vid denna prövning skulle beaktas att ett sådant bidrag kunde utgöra ett villkor för åtagandet och att, om bidrag ej erhöles, verksamheten i fråga kunde komma att helt upphöra eller i ekonomiskt hänseende helt överflyttas på sjömansvårdsstyrelsen.

I propositionen redovisas icke några överväganden i denna fråga och föreslås ingen utökning av avlöningsbidragen till sjömansvårdsstyrelsen, som alltså enligt propositionen jämväl för budgetåret 1962/63 skall äga att av kyrkofondsmedel uppbära högst elva årliga avlöningsbidrag om 18 500 kr., under villkor att styrelsen bedriver religiös och social verksamhet genom i utlandet stationerade präster till minst det antal som svarar mot bidragen. Sjömansvårdsstyrelsen hade emellertid i sin petitaskrivelse den 31 augusti 1961 ej begärt någon utökning av antalet avlöningsbidrag.

I motionerna *I: 545* och *II: 659* har nu, med upplysning att sjömansvårdsstyrelsen och fosterlandsstiftelsen den 13 februari 1962 träffat viss överenskommelse i saken, yrkats att riksdagen måtte anvisa ytterligare ett avlöningsbidrag till styrelsen. Utdrag av protokoll fört vid styrelsens sammanträde i ärendet sagda dag har ingivits till utskottet (redovisat sid. 7—8 ovan). Av protokollet framgår att överenskommelse mellan de berörda parterna träffats i enlighet med de riktlinjer utskottet enligt vad nyss angivits förordat i utlåtandet nr 11/1961. Ett villkor för styrelsens åtaganden i saken anges vara att lönebidrag för ändamålet utgår ur kyrkofonden.

Av den utredning angående stiftelsens verksamhet genom sjömanspräst i Hamburg som förebragts främst i det av utskottet år 1960 (utl. nr 19/1960)

behandlade ärendet framgår att verksamheten måste anses fylla ett mycket stort och såvitt kan bedömas även varaktigt behov inom sjömansvården. Det måste därför anses i hög grad motiverat att bidrag till avlönande av vederbörande präst utgår ur kyrkofonden. Med hänsyn till ändamålets angelägenhet och anslagsfrågans begränsade natur torde hänsyn till andra anspråk på fonden ej böra hindra att sådant anslag nu beviljas. Med den anordning som enligt sjömansvårdsstyrelsens ovannämnda protokoll träffats synes ej heller principiella skäl tala mot anlitan­de av kyrkofondsmedel för ändamålet. På grund härav och mot bakgrund av vad utskottet anfört i sina tidigare utlåtanden i ämnet anser sig utskottet böra förorda att — så länge den av sjömansvårdsstyrelsen den 13 februari 1962 beslutade ordningen beträffande dess samarbete med fosterlandsstiftelsen i fråga om den sjömansvårdande verksamheten i Hamburg tillämpas — årligen fr. o. m. budgetåret 1962/63 tills vidare, utöver nu utgående elva bidrag, ur kyrkofonden skall till sjömansvårdsstyrelsen utgå ytterligare ett bidrag om 18 500 kr. för avlönande enligt gällande grunder av präster anställda i styrelsens tjänst i utlandet. Det tillkommer givetvis Kungl. Maj:t att, i den mån det befinnes erforderligt, utfärda närmare föreskrifter om kontroll och tillsyn rörande medlens användning.

Huvudyrkandet i motionerna *I: 16* och *II: 26* innebär att särskilda *studentprästbefattningar* i form av stiftsadjunktstjänster skall inrättas i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm. För närvarande har den andliga vården vid universitet och högskolor ordnats så att vissa präster utsetts att vid sidan av ordinarie församlingsarbete särskilt verka bland studenterna. Avlöningsfrågan synes i vart fall i Stockholm ha lösts så att vederbörande erhållit partiell tjänstledighet med löneavdrag, varvid studentprästmännen — med anlitan­de bl. a. av anslaget ur kyrkofonden — svarar för utfyllnad av lönen. I Lund tillämpas, såvitt framgår av vissa yttranden, det systemet att den prästerlige befattningshavaren i fråga genom dispositioner av sina överordnade utan avdrag å lön frigöres från övrigt arbete så att han i större omfattning kan ägna sig åt verksamhet bland studenterna, därvid några ekonomiska förpliktelser ej åvilar studentkåren.

Antalet studerande vid universitet och högskolor på de ifrågavarande kår­orterna är, som framgår av de i den föregående redogörelsen (s. 11 ovan) refererade motionerna, numera betydande. I den mån studenterna — såsom i stor utsträckning torde vara fallet — ej är kyrkoskrivna inom vederbörande städers församlingar är den prästerliga organisationen inom församlingarna ej avpassad med tanke på dessa. I de flesta yttrandena över motionerna uttalas att behovet av kontakt med en prästman för samtal, rådgivning eller andlig vård i övrigt är framträdande för den kategori av befolkningen som universitets- och högskolestuderande utgör. Om så är fallet måste vederbörande församlingars resurser i fråga om antalet prästerliga befattningshavare framstå som än mer otillräckliga.

I princip bör enligt utskottets mening i fråga om den andliga vården gälla enhetliga regler för alla befolkningskategorier. Den ordinarie verksamheten i

varje församling bör således så långt möjligt kunna omfatta alla dem som vistas inom församlingen. På denna princip vilar de nyligen genomförda besluten om inordnande av den andliga vården vid sjukhusen i församlingsprästernas tjänsteuppgifter (se s. 19 ovan). Principen har också kommit till uttryck i det förslag angående själavårdsverksamheten inom krigsmakten som framlagts i försvarets personalvårdsutrednings betänkande III. Statsmakternas ställningstagande till förslaget i denna del har emellertid skjutits på framtiden (se bil. 6 till årets statsverksproposition sid. 286—289 och 291—292. Jfr även bil. 4 till statsverkspropositionen sid. 55—63 och 76—77 angående den andliga vården vid fångvårdsanstalterna). Från nu angivna synpunkt synes den lösningen vara att föredra att för bestämmade av antalet präster i församling, där regelmässigt ett större antal å annan ort kyrkoskrivna studerande vistas, en viss koefficient finge tillgodoräknas vid beräkningen av befolkningsunderlaget i församlingen. Svårigheter — åtminstone i fråga om de större kårorterna — att avgöra till vilken eller vilka församlingar studenterna skall anses knutna kan emellertid tala mot en sådan anordning. Till stöd för alternativet att — såsom skett beträffande sjömännen i vissa större hamnar — inrätta en särskild prästerlig befattning för ändamålet kan möjligen även åberopas studenternas intresse att äga tillgång till en gemensam präst, vars verksamhet kan anknytas till en studenternas egen eller en av dem eljest speciellt anlitad kyrkobyggnad.

Utskottet anser förevarande spörsmål väl förtjänt av uppmärksamhet och förordar att frågan göres till föremål för översyn i den form Kungl. Maj:t kan finna lämplig. Innan resultatet av en sådan översyn och i anledning därav gjorda överväganden framlagts är utskottet ej berett att taga ställning till frågan huruvida särskilda åtgärder på området kan anses påkallade. Med hänsyn till utskottets tidigare antydda principiella inställning rörande den andliga vården över huvud måste ett sådant ställningstagande bl. a. bli beroende av i vilken utsträckning de studenter som vistas inom kårorterna är eller bör vara kyrkoskrivna inom församlingarna därstädes.

Utskottet finner ej tillräckliga skäl att i frågans nuvarande läge tillstyrka motionärernas hemställan om höjning av det bidrag som för närvarande utgår ur kyrkofonden till avlönande av för verksamhet bland universitets- och högskolestuderande m. fl. anställda präster.

Från och med den 1 januari innevarande år gäller, som tidigare (s. 19 ovan) angivits, beträffande den andliga vården vid sjukhusen en ny ordning, innebärande att den församlingsprästerliga organisationen avpassats med hänsyn till antalet i bruk varande vårdplatser vid sjukhus inom pastoraten. I motionerna *I: 302* och *II: 374* påpekas att härigenom »i princip vilken präst som helst» kan komma att anförtros denna vård och hävdas att ordningen kräver särskild utbildning av prästerna för tjänst vid sjukhusen. Med hänvisning till att genom diakonistyrelsens försorg en kurs för sådan utbildning igångsatts och nya kurser planerats föreslår motionärerna att ur kyrkofonden skall utgå 40 000 kr. såsom bidrag till en ny sådan kurs.

Utskottet finner, huvudsakligen på de skäl som kammarkollegiet andragit i frågan, principiella hinder föreligga mot användning av kyrkofondsmedel för ändamålet och kan av denna anledning ej förorda bifall till motionärernas hemställan.

Motionerna *I: 172* och *II: 378*, slutligen, syftar till att på kyrkofondens bekostnad skall anskaffas tjänstebil för biskopen i Luleå stift. Utskottet finner sig ej kunna antaga att en sådan anordning skulle medföra någon besparing av kyrkofondsmedel. Med nu gällande regler (se s. 25 ovan) torde det vidare vara möjligt för biskop, som föredrar att resa med bil, att — i vart fall när det gäller så betydande körsträckor som biskopen i Luleå stift årligen har att färdas i tjänsten — med ingen eller obetydlig kostnad för egen del anlita detta färd sätt. Med hänsyn härtill och då utskottet anser det böra undvikas att någon särregel som den föreslagna införes för en befattningshavare inom en viss kategori, kan utskottet ej tillstyrka bifall till ifrågavarande motioner.

Med stöd av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte

A. bifalla förevarande proposition, i den del den hänvisats till lagutskott, med det tillägget att riksdagen, i anledning av motionerna *I: 545* och *II: 659*, medger att ur kyrkofonden till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse må årligen fr. o. m. budgetåret 1962/63 tills vidare, utöver tidigare anslagna elva bidrag, utgå ytterligare ett bidrag om 18 500 kr. för avlönande enligt gällande grunder av präster anställda i styrelsens tjänst i utlandet;

B. 1) med anledning av motionerna *I: 16* och *II: 26* i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om viss översyn rörande den andliga vården vid universitet och högskolor i enlighet med vad utskottet i sitt utlåtande i denna del anför;

2) lämna motionerna *I: 16* och *II: 26* i den mån de ej besvarats genom vad utskottet ovan anför och hemställt utan någon riksdagens åtgärd;

C. lämna motionerna *I: 302* och *II: 374* utan någon riksdagens åtgärd; samt

D. lämna motionerna *I: 172* och *II: 378* utan någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 april 1962

På tredje lagutskottets vägnar:

HANS LEVIN

Vid detta ärendes behandling har såvitt avser punkterna A, B och D i utlåtandet närvarit:

från första kammaren: herrar Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Georg Carlsson, Åkesson, Herbert Larsson, Wirmark, Paul Jansson och Gunnar Pettersson*;

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Nyberg, fru Torbrink, herrar Jansson i Benestad, Johansson i Öckerö, Persson i Tandö och Bengtsson i Göteborg*.

Vid ärendets behandling såvitt avser punkten C i utlåtandet har närvarit:

från första kammaren: herrar Lindahl, Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Georg Carlsson, Herbert Larsson, Wirmark och Gunnar Pettersson*;

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Nyberg, fru Torbrink, herr Johansson i Öckerö, fröken Anderson i Lerum, herrar Bengtsson i Göteborg* och Mattsson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

I. beträffande punkten A i utskottets hemställan av herrar *Levin, Kristiansson, Herbert Larsson, Paul Jansson* och *Persson* i Tandö, vilka ansett

dels att utlåtandet i stället för det stycke å s. 29—30 som börjar med orden »Av den» och slutar med orden »medlens användning» bort ha följande lydelse:

»Av den utredning angående stiftelsens verksamhet genom sjömanspräst i Hamburg som förebragts främst i det av utskottet år 1960 (utl. nr 19/1960) behandlade ärendet framgår att verksamheten måste anses fylla ett mycket stort och såvitt kan bedömas även varaktigt behov inom sjömansvården. Det måste därför anses i hög grad motiverat att bidrag till avlönande av vederbörande präst utgår ur kyrkofonden. Med den anordning som enligt sjömansvårdsstyrelsens ovannämnda protokoll träffats synes principiella skäl ej tala mot anlitande av kyrkofondsmedel för ändamålet. Såsom utskottet uttalade i sitt utlåtande nr 11/1961 bör emellertid frågan om sådant anslag prövas i vanlig ordning, dvs. av Kungl. Maj:t efter framställning från sjömansvårdsstyrelsen och i samband med prövningen av övriga anslagsfrågor inför ett nytt budgetår. Endast vid en sådan prövning kan en behörig avvägning ske av anslagets berättigande i förhållande till andra angelägna anspråk på fonden. Det kan antagas att sjömansvårdsstyrelsen kommer att i anledning av den nu träffade överenskommelsen med fosterlandsstiftelsen inför nästa budgetår hemställa hos Kungl. Maj:t om ytterligare ett bidrag för avlönande av präster anställda i styrelsens tjänst i utlandet. 1963 års riksdag torde därför få taga ställning i frågan i samband med behandlingen av proposition nästa år om anslag ur kyrkofonden.

Utskottet avstyrker således bifall till motionerna I: 545 och II: 659.»

d e l s o c k att utskottet i förevarande del bort hemställa, att riksdagen måtte
 »A. bifalla förevarande proposition, i den del den hänvisats till lagutskott,
 samt lämna motionerna I: 545 och II: 659 utan någon riksdagens åtgärd;».

II. beträffande *punkten B. 2)* i utskottets hemställan av herrar *Ebbe Ohlsson, Jansson* i Benestad och *Bengtsson* i Göteborg, vilka ansett

d e l s att utlåtandet i stället för det stycke å s. 31 som börjar med orden
 »Utskottet finner» och slutar med orden »anställda präster» bort ha följande
 lydelse.

»Motionärernas yrkande om höjning av det anslag som för närvarande utgår ur kyrkofonden till avlönande av för verksamhet bland universitets- och högskolestuderande m. fl. anställda präster har tillstyrkts av alla de remissinstanser som särskilt yttrat sig i frågan, bl. a. av kammarkollegiet. Bidragsbeloppet, som för närvarande är fastställt till 8.500 kr., har alltsedan det ursprungligen beviljades, helt tagits i anspråk för studentprästverksamheten i Uppsala och Stockholm. Ett bifall till förslaget om en höjning av beloppet till 17.000 kr. skulle medföra att samma belopp, som således nu utgår till Uppsala och Stockholm, skulle kunna lämnas även till Lund och Göteborg. Att så sker får anses i hög grad motiverat med hänsyn till verksamhetens nuvarande omfattning i sistnämnda två städer.

Utskottet tillstyrker således bifall till motionerna I: 16 och II: 26 på denna punkt.»

d e l s o c k att utskottet i förevarande del bort hemställa, att riksdagen måtte
 »2) med bifall till motionerna I: 16 och II: 26, i vad därigenom yrkats anslag ur kyrkofonden till studentpräsnämnderna i Lund och Göteborg, medgiva att det årliga anslag som med stöd av 6 § andra stycket 4) lagen om kyrkofond utgår till avlönande av för verksamhet bland universitets- och högskolestuderande m. fl. anställda präster må fr. o. m. den 1 juli 1962 höjas till 17 000 kr.;

3) lämna motionerna I: 16 och II: 26 i den mån de ej besvarats genom vad utskottet ovan anfört och hemställt utan någon riksdagens åtgärd;».

III. beträffande *punkten D.* i utskottets hemställan av herrar *Ebbe Ohlsson, Nyberg, Jansson* i Benestad och *Bengtsson* i Göteborg, vilka ansett

d e l s att utlåtandet i stället för det stycke å s. 32 som börjar med orden
 »Motionerna I: 172» och slutar med orden »ifrågavarande motioner» bort ha följande lydelse:

»Motionerna I: 172 och II: 378 slutligen syftar till att på kyrkofondens bekostnad skall anskaffas tjänstebil för biskopen i Luleå stift. Med hänsyn till de stora avstånden i nämnda stift och de besparingar i skilda avseenden som torde kunna möjliggöras genom anskaffande av en tjänstebil anser utskottet att anskaffande av tjänstebil i detta speciella fall är befogat.»

dels ock att utskottet i förevarande del bort hemställa, att riksdagen måtte

»D. med bifall till motionerna I: 172 och II: 378, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för anskaffande, på kyrkofondens bekostnad, av tjänstebil åt biskopen i Luleå stift.»